

PRIE ATVIRŲ TAUTOS KAPŲ

Kiekvienam iš mūsų teko stovėti prie atviro kapo, laidojant brangų asmenį. Su tuo mes esame susigyvenę, nes natūrali žemiškoji mirtis yra neišvengiama. Bet visai kita nuotaika mus slegia, kai mes stovime prie atvirų Tautos kapų.

Amžių grandinėje Lietuva pergyveno daug juodų metų. Gal nei viena kita kuri tauta nėra taip brangiai savo dukrų ir sūnų krauju iš Praamžiaus pirkusi savo žemės, kaip lietuvių tauta. Ištos gentys yra žuvusios kovoje su plėšriais kaimynais. Bet tai yra jau tik istorija, kaip istorija liko visos kitos "Dievo rykštės" žmonijai ir tautos.

Lietuvių tautai kapus iškasę okupantai prieš dešimt metų. Jie yra atvirai, nes per išsita dešimtmetį į juos krito okupantų išniekiniai, nukankinti ir šūviu į pakaušį nušauti lietuviai. Naujos nekaltos aukos krinta ir šiandien. Ir dar nežinia, kada bus galas Lietuvių Tautos kančioms ir žudymui.

Numanoma, kad per tą dešimtmetį lietuvių tauta neteko ketvirtadali savo sūnų ir dukrų. Tai yra apie 750.000 žmonių. Palyginus su JAV gyventojais, tai reikštų apie 37.500.000 žmonių.

Tai nėra savizudybė. Mūsų Tautos žudymą vykdo svetimi, Lietuvos okupantai, Kėrmiluje sėdinčio žmogaus bestijos klusnios raudonųjų gaujos. Tai Dangaus keršto šaukiantis genocidas!

Stovėdami prie atvirų tautos kapų, mes gliliai apgailestaujame, kad laisvasis pasaulis yra lyg ir apsiapiręs su ištisų tautų žudymu už geležinės sienos. Jo pasyvi laikysena ir bendravimas politikoje bei prekyboje su tautų žudytojais leidžia mums kaltinti jį kaip bendrininką.

Dėl to, minėdami liūdnujų birželio dienų dešimtmetį, mes negalime pasitenkinti tik susikauptimu. Kartu su likimo broliais latviais ir kaimynais estais, pasitalkinę kitų pavergtų tautų bendruomenės laisvame pasaulyje, turime sudaryti tokį antikomunistinį frontą, kad mūsų balsas nebūtų tik tyruose šaukiančiojo.

"Mūsų yra 115 milijonų" — skaitome knygoje ir atsisaukiame tu, kurie prieš kelerius metus ėmėsi organizuoti bolševizmo pavergtųjų tautų bolševizmą nuo Baltijos iki Adrijos. Laikas bėga. Genocidas siaučia tuose kraštuose neapsakomai. Milionai tų kraštų žmonių pasklidę laisvame pasaulyje, jų tarpe daugybė vadų, politikų, tarptautinių asmenybių. O pažangos galingam antikomunistiniam frontui sudaryti kaip ir nematyti. Argi visi jau palūžo dvasioje dėl duonos karnio sunkiai dirbdami?

Ne kasdien mes galime triukšmą kelti. Tačiau liūdnujų birželio dešimtmetį minėdam, stovėdami prie savo tautos atvirų kapų, padarykime tai, ką galime ir privalome padaryti. Pasirodykime, kad ne vien savo gyvybę gelbėdami pasitraukėme Vakarus nuo raudonosios Rytų

EINA
36
metai

DIRVA

★ ★ ★
THE FIELD

Atsk. Nr.
8
centai

The Ohio War History
Commission
Ohio State Museum

June 14, 1951 * No. 24
CLEVELAND, OHIO

IR TEISMAS PRIPAŽINO...

Jungtinių Valstybių Aukščiausias teismas patvirtino sprendimą vienuolikos komunistų vadų byloje. Ši byla per visas instancijas eidama užtruko beveik trejus metus. Po ilgų svarstymų teismas šešiais balsais prieš du (vienam, kaip buvusiam kaltintoju berengiant tą bylą, susilaikius) nutarė sprendimą patvirtinti.

Svarbiausias klausimas čia dabar buvo — ar įstatymas, kuriuo remiantis kaltinamieji nu-teisti, nepriešingas konstitucijai, ir ar komunistų veikimas iš tikrųjų yra aiškus ir akivaizdus pavojus Amerikos santvarkos garantuotoms laisvėms.

Nors ir po trejų metų, bet teismas pripažino, kad taip, kad tai ištikro yra pavojus... Tačiau du teisėjai buvo tos nuomonės, kad tokio pavojaus nėra. Vienas iš jų aiškina, girdi, komunistai yra Amerikoje reikšmės neturinti mizerija, jie siūlo idėjas, kurių niekas nenori, par-davinėja prekę, kurios niekas neperka, todėl, girdi, neapsimoka prieš tą veikimą imtis griežtų priemonių...

Reikėtų tiems teisėjams parodyti, kad ir tokią Genocido Parodą, kuri kaip tik dabar atidaro... Juk Lietuvoje irgi tų "prekių" geruoju niekas "nepirko". Tepasiziūrėtų, kas atsitinka, kai komunistai įgyja galimybės savu būdu savo "prekę" "pasūlyti" ir žmonės vistiek neparodo noro ją priimti...

CLEVELANDE susiorganizavo bolševikų kalinti lietuviai ir daly- vauja genocido parodoje

Birželio 3 įvyko steigiamasis bolševikų kalintų lietuvių sąjungos susirinkimas. Jį, nusakymas tokios organizacijos reikalą, iniciatorių vardu atidarė "Lietuvių Archyvo" red. Jonas Leonas.

Susikaupimu pagerbti visi bolševikų nukankinti lietuviai. Susirinkimas pirmininku išrinko Dr. Ramanauską ir sekr. Eį Rastenienę.

Plačiai aptartas ateities veikimo planas. Numatyta surinkti visų bolševikų kalintų lietuvių atsiminimai.

Išrinkta organizacinė komisija — laikinoji valdyba: Vincas Rastenis pirm., Antanas Vilkaits sekr. ir Jonas Leonas — narys.

Nutarta organizuotai, kaip gyviems liudininkams dalyvauti spaudos konferencijoje genocido parodos atidarymo proga.

Šiam reikalui visi bolševikų kalinti lietuviai atvyksta šį šeštadienį, birželio 16 šestą valandą po pietų į genocido parodą — Public Auditorium South Hall "A" — įėjimas iš 1300 E 6th St. Ten duodamo amerikiečių spaudai pareiškimo metu, jie Amerikos žurnalistams patys papasakos savo išgyvenimus raudonajame terore.

Taip pat visi būtinai atvyksta ir į parodos iškilmingą atidarymą sekmadienį antrą val. po pietų.

TO MES NIEKAD NEUŽMIRŠIM

Pasaulis lig šiol tebeprisimeną aną naktį, kada Judėjos karalius Erodas išsiuntė savo budelius pirmagimių žudyti. Ne- užmiršo pasaulis ir kruvinosios Baltarmiejaus nakties Paryžiuje. Kas gi gali užmiršti tą naktį, kurią ne kelios dešimtys, ne keli šimtai, o kelios dešimtys tūkstančių budelių buvo išsiųsti išplėsti iš gimtųjų namų dešimčių tūkstančių šeimų nuo ištiso Baltijos kranto!

Ir Erodos žudynės, ir Baltarmiejaus naktis atsitiko po vieną kartą. Nors jos buvo baisios tiems, kurie jas pergyveno, bet savo mastu jos buvo tik mažas incidentas prieš birželio 14!

Ir kaip galima ją užmiršti, kada ji buvo tik pirmoji tokia tona, bet, deja, ne paskutinė, kada ji dar didesniu mastu vis ir vis kartojama kone kas metai, kada mažesniu mastu ji kartojasi kiekvieną kartą saulei nusileidus. Lygiai 10 metų šiandien sueina nuo tos pirmosios birželio 14 - tosios, jau 3653 kartus saulė leidosi nuo tos dienos, ir daugumas tų naktų buvo panašiai baisios, kaip ir ta, kurios labiausiai neužmirštame.

Jeigu ne birželio 14 naktis, gal žymiai menkesnis būtų buvęs ir birželio 22 dienos sukilimas, gal nebūtų kilęs toks nesuvaldomas džiaugsmas, kad prasidėjo karas, nešęs išsilaisvinimą nuo birželio 14 - tosios budelių. Ta naktis užtemdė visas mintis apie tai, kas ateina, ir liko tik viena svarbu — kad tie

bangos. Atsiminkime savo šventą pareigą tėvynei, tautai, savo artimiesiems. Pasirodykime vienin-gi esą. Tegul mus tokiais pamato visi tie, kurie netiki, kad rusiškasis komunizmas yra toks baisus. Tegul mūsų kaltinanti ir įspėjanti balsą išgirsta visas laisvasis pasaulis.

"Neilgai džiaugsimės laisve, jei planuosime tik laisvųjų tautų gynimą, užmiršdami pavergtas ir žudomas tautas už geležinės uždangos!" — tegul būna mūsų įspėjimo ir reikalavimo vedamoji mintis.

Nepaskėskime amerikoniškoje kasdienybėje. Į mus žiūri išgąstingi mūsų artimųjų Lietuvoje veidai. Į mus žiūri didelių kančių ir skausmų išraiptyti brolių ir seserų veidai Rainių miškelyje, Pravieniskėse, Pakenėvėje, Zarasuose, NKVD mirtininkų kameroje. Į mus nukreiptos viltys artimųjų šaltajame Sibire ir sunkių darbų vergų stovyklose. Tik mumis pasitikėdami dar laikosi Lietuvos miškų broliai — partizanai. Visa tai mus įpareigoja.

Ed. Karnėnas

budeliai dingsta. Jei ne birželio 14-toji, neturėtų šiandien pasaulis tokio masto tremtinių problemos, nebūtų ir Amerikoje atsidūręs toks skaičius lietuvių, latvių, estų ir kitų.

Šių dienų milžiniškojo Erodosamdiniai jau nei nebando ginčyti, kad birželio 14-tosios nakties nebuvo. Jie kažin ką duotų, kad apie ją niekas nekalbėtų, bet mes jos neužmiršim, atminsim taip, kad pasaulio istorijoje nublanks kūdikių žudymo ir Baltarmiejaus naktys prieš birželio 14-tąją naktį.

Birželio 17 minėjimas Los Angeles

Birželio įvykių minėjimas Los Angeles mieste išsiplėtė net į dvi dienas ir tris vietas. Birželio 16 d. vakare Odd Fellows Temple salėje minėjimas rengiamas bendro estų, latvių ir lietuvių komiteto. Sekančią dieną, birželio 17, lietuvių parapijos bažnyčioje pamaldos, gi po pietų, ukrainiečių salėje, ALT rengiamas minėjimas.

Savosios žemės kruvinąjį sargyboj, svetimų kraštų vargų ir ilgesio kelionė, o Lietuva, esi kaip žvaigždė rytmėtinė! Ilgų dienų darbe ir nerimo sapnuos esi gražesnė už pražydusius laukų lelijas! Ir būsi tu gyva, laisva ir nepriklausoma, jei būsim mes gyvi, per amžius tavo dvasios šauklio balsą girdintieji!

Ir kils iš po medinių kryžių kankiniai numetę pančius, pakils iš Sibiro nevalios tremtiniai, pakils visi, nes tu buvai ir amžiais būsi mums gyva!

O šauk šaukly greičiau,
o kelt į kovą visą žemę,
o skelbk, kad laisvė vėl gyva!

PASIRUOŠIMAI BIRŽELIO 17-AI

Birželio įvykių dešimtmečio minėjimą Clevelande surengti dideliu mastu padiktavo šios priežastys: 1) vietos lietuvių kolonija yra viena iš didesniųjų Amerikoje, 2) bolševikų okupuotoje Lietuvoje, kaip Latvijoje ir Estijoje, raudonasis teroras siaučia nemažėjančiu inerti-mu, 3) bendro likimo baltų tautoms, t. y. mūsų broliams ir seserims už geležinės uždangos gresia visiškai žuvimas, 4) laisvasis pasaulis kalba tik apie komunizmo sustabdymą, bet ne apie pavergtų tautų gelbėjimą, 5) tremtiniai, kurie yra gyvi raudonojo košmaro liudininkai, negali būti ramūs dėl jų tautų tragedijos ir jaučia savo pareigą visais galimais būdais stiprinti pavergtų tautų išsilaisvinimo kovą bei antikomunistinį frontą, 6) tokios sukakties proga neužtenka tik kolonijos ribose tarpusavy padėjuoti, pasi-melsti ir, nieko nenutarus, grįžti pilkon kasdienybėn.

Skelbdamos susikaupimo ir antikomunistinės akcijos savaitę, pabaltiečių vyriausios organizacijos išleido atsisaukimą i amerikiečių visuomenę, ragina visus pabaltiečius (senuosius ir naujuosius ateivius bei jų vai-

kus, neišskiriant ir Amerikoje gimusio pabaltiečių jaunimo) pareikšti ryškų protestą prieš komunistus ir jiems prijauciančius, rašyti laiškus JAV prezidentui, senatoriams, kongresmanams ir spaudai, kad būtų pagreitintas Genocido Konvencijos ratifikavimas (priėmimas), kad JAV vyriausybė iškeltų Jungtinių Tautų Organizacijoje Sovietų Rusijos pavergtų tautų genocidą (žudymą) ir kad būtų imtasi griežtesnių priemonių prieš sovietų Rusijos agentų veikimą. Laukiama, kad tuo būdu ypač mūsų senieji ateiviai ir jų jaunimas, kaip moką JAV piliečiai, gali atlikti didelį patarnavimą savo Tėvų Žemės išsilaisvinimui pagreitinti.

Clevelande sudaryta tokia pamėnėjimo programa:

1. Penktadienį, birželio 15 d. Lietuvių Radijo Valanda (kaip paprastai, 7:00 val. vak., WSR, 1490 kc) skiriama visiems Clevelande gyvenantiems pabaltiečiams ir bus atliktas trimitis kalbomis: lietuviškai, latviškai ir estiškai.

2. Šeštadienį, birželio 16 d., 6:00 val. vak., bus spaudos konferencija, kurion pakviesti ame-

rikečių didžiosios spaudos ir kitų tautybių laikraščių atstovai. Konferencijos tikslas supažindinti spaudos atstovus su Genocido paroda, su Pabaltijo tautų dabartine būkle ir su rusiškuoju komunizmu. Gyvais liudininkais konferencijoje dalyvaus buvę bolševikų kalėjimuose pabaltiečiai.

3. Šeštadienį, birželio 16 d., 9:00 val. vak., per vieną iš didžiųjų Clevelando radijo stočių (WDOK, 5000 watų, 1260 kc) — speciali programa anglų kalba vardu "Pažvelkime pro geležinę uždangą" (Peering thru the Iron Curtain). Šioje programoje dalyvaus Cleveland Press vyriausiasis redaktorius Louis B. Seltzer, Thomson Products Corp. gen. menadžeris ir vice-prezidentas John D. Wright ir atstovė JAV Kongrese Frances P. Bolton. Muzikinę programos dalį atliks dainininkė solistė Juzė Kristolaitytė, pianistė Birutė Smetonienė ir Čiurlionio Ansamblio vyrų choras. Šią programą organizuoja Lietuvių Radijo Valanda, pavedama Birželio dienų minėjimo komiteto.

4. Sekmadienį, birželio 17 d., 11:00 val., Clevelando katedroje specialios pamaldos už kenčiančias Pabaltijo tautas. Pamaldas laikys katedros rektorius Mrg. Walsh. Jis pasakys ir atitinkamą pamokslą. Giedos Čiurlionio Ansamblio vyrų choras.

5. Sekmadienį, birželio 17 d., 2:00 val., Public Auditorium, South Hall A Lietuvių Tautos Genocido Parodos atidarymas. Parodą atidarys Cleveland Press vyr. red. Louis B. Seltzer.

Genocido paroda yra centrinis birželio įvykių dešimtmečio minėjimo Clevelande parengimas. Ji bus atidaryta sekmadienį iki 10:00 val. vak., ir po to dar tris dienas kasdien nuo 10:00 val. ryto iki 10:00 val. vakaro.

Yra dedamos pastangos, kad parodą aplankyti kodidžiausias žmonių skaičius. Visų pabaltiečių pareiga ne tik patiems parodą aplankyti, bet ir pasistengti, kad ją aplankyti ko daugiau amerikiečių. Yra išleista didelė kiekis atsisaukimų ir kvietimų, kuriuos reikia paskleisti mieste, darbovietėse. (Jų galima gauti Clevelando Liet. Tremt. D-jos pirmininko bute, 7015 Whitney Ave., arba Dirvos redakcijoje).

6. Sekmadienį, birželio 17 d., 6:00 val. vak. didelis pabaltiečių mitingas Engineer's Auditorium patalpose (St. Clair Ave. ir Ontario St. kampas), kur bus paskelbta antikomunistinė deklaracija, dalyvaujant kitų pavergtų tautų atstovams. Anglų kalba kalbės Detroito univ. prof. dr. P. Padalskis. Koncerte dalyvaus pabaltiečių muzikinės pajėgos.

KAS ir KUR

• Bogotoje, Kolumbijoje, buvo surengta lietuvių liaudies meno paroda. Parodoj buvo tapybos, skulptūros, rankdarbių, filatelijos ir istorijos. Iš dailininkų kūrinius buvo išstatę: E. Kulvietis, J. Penčyla ir K. Žeromskis. Paroda sutraukė daug lankytojų ir apie ją plačiai rašė Kolumbijos laikraščiai. Parodą organizuojant ypač daug dirbo dail. J. Penčyla.

• Dail. K. Žeromskis pakviestas į Kolumbijos universitetą dėstyti dekoratyvinio meno.

• Adv. S. Šalnieris, Lietuvos konsulo Bostone žmona išvažiavo į Olandiją dalyvauti tarptautinės moterų organizacijos suvažiavime.

• Toronto universitete, Kanadoje, inžinerijos mokslus baigė Henrikas Stasiulis ir gavo pritaikomųjų mokslų diplomuoto inžinieriaus laipsnį.

• Agr. Bronius Povilaitis, Žemės ūkio Akademijos docentas, dabar gyvena Montrealyje, už mokslinį darbą apie piktžolės pasėluose, Montrealio McGill universitete gavo magistro laipsnį.

• Lietuvos konsulas P. Daudzvardis, birželio mėn. 8-10 dienomis dalyvavo Atlantic Union konferencijoje ir kalbėjo apie Lietuvą.

• Greitai knygų rinkoje pasirodys Dr. J. Balio parašyta knyga "Lietuviškos pasakos". Knygą leidžia Liet. knygos klubas. Kaštuos 2 dol. 50 centų. Iliustruota dail. P. Vaičiūčio ir P. Augiaus.

• Pagaliau, po eilės metų, kada baigiasi IRO veikla. Klaipėdos krašto gyventojams, kurie Hitlerio buvo paskelbti Vokietijos piliečiais, leista naudotis DP emigracinėmis teisėmis.

• Anglijoje, Londone, įvyko lietuvių namų akcinių suvažiavimas. Suvažiavime dalyvavo 66 akcininkai (iš viso yra 1683) atstovaudami 1059 akcijas (iš viso yra 4893 akcijos). Į naujus namų direktorius akcininkai išrinko: M. Bajoriną, kun. A. Kazlauską ir F. Senkų.

Anglijos lietuvių namai vertinami 8308 svarus, o kilnojamas turtas 1147 svarus.

• Komunistiniuose laikraščiuose daug nusiskundimų, kad šiemetinė pavasarinė sėja vykusios blogai. Ypač daug priekaištų daroma Pabaltijo kolchozininkams.

• Toronte, Kanadoje, lietuviai verslininkai yra susiorganizavę į Verslo draugiją. Dabar Verslo draugijai vadovauja: Zaliaudonis, Skirgaila, Paulenis, Budreika ir Jurkšaitis.

• Skaityk ir garsinkis Lietuvių Naujienose, paveiksluotas 32-jų puslapių mėnesinis žurnalas. Isteigtas 1938 m. Prenumeratos kaina 1 metų \$2.00; 3 metams \$5.00. Adresuok:

LIETUVIŲ NAUJIENOS
332 N. 6th St., Philadelphia 6, Pa.

Spėliojimų miglose...

Spėliojimų miglose

Pasaulio politikoj savaitę praėjo spėliojimų miglose. Nors savaitė ir praslinko, bet miglos — ne.

Kaip jau dabar įprasta — pirmą mėnesį spėliojimai liečia Korėją: ar karas ten baigsis, ar dar ne? Tačiau į tą klausimą aiškiau atsakyti tegali tik dabartiniai Kinijos valdovai. Jų kariuomenė nukentėjo labai smarkiai. "Geležinis trikampis", kuriame, atrodo, kinai vėl bando susitvarkyti, gerokai pralaužtas. Sąjungininkai šiomis dienomis paėmė du svarbius to trikampio miestus. Nors sąjungininkai dabar nesiveržia į šiaurę, bet vis dėlto pamažu kinus stumia. Bet visos pastangos su-eiti į kokią nors kontaktą su kinų vadovybe dėl karo paliaubų neduoda jokių vaisių.

Vis dėlto atrodo, kad kažkas Korėjoje reikale darosi. Spėliojimams daug medžiagos davė Apsaugos ser. gen. Marshallo kelionė į Japoniją ir Korėją. Gen. Marshallas, vos nusileidęs į Tokiją, per du valandų lėktuvu išvyko į Korėją. Ten, pačioje pafrontėje, gerai užmaskuotoje vietoje, jie susitiko su gen. Van Fleet ir kiltais fronto vadais. Paskui aplankė dar keletą Korėjos fronto punktų ir grįžo į Tokiją.

Afė kę gen. Marshallas tariasi su Korėjos fronte vadovaujantiais karininkais — tuo tarpu nežinia.

Tuo pačiu metu, vyriausias jungtinio karinių pajėgų štabo viršininkas gen. Bradley išskrido į Londoną, kur matėsi su anglių karine vadovybe. Tai davė pagrindo spėlioti, kad yra renkama medžiaga ir tariamasi dėl

sąlygų, kuriomis galima būtų suilyti paliaubas kinams. Tačiau, kai iš kinų pusės nematyti jokių pastangų kalbėtis apie paliaubas, visi tie pasitarimai, jei jie ir tuo tikslu būtų buvę daromi, nustoja reikšmės.

Kokiomis sąlygomis Amerikos vyriausybė sutiktų su paliaubomis, kiek paaiškėjo iš senate vykstančio tardymo, kur tuo reikalu paklaustas Achesonas davė suprasti, kad vyriausybė sutiktų su paliaubomis dabartinėje padėtyje, bet taip, kad tai neduotų agresoriams jokių, nei teritorinių, nei politinių premijų už sutikimą taikytis. Vadinasi, sutinkama nesistengti užimti visą šiaurinę Korėją, bet nesutinkama raudoniesiems Kinijos valdovams užleisti Formozą ir nesutinkama priimti jų delegacijos į Jungt. Tautų Organizaciją.

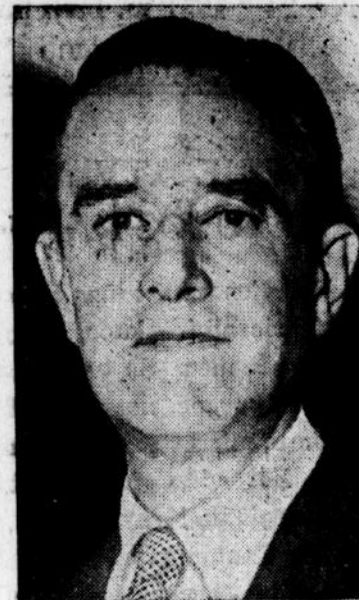
Spėliojimų stadijoje tebėra ir padėtis Irane. Jau praėjo nustatytasis laikas, kada, pagal Iraną vyriausybės reikalavimą, anglai turėjo perduoti žibalo šaltinius. Nors atitinkama komisija jau ir nuvyko šaltinių perimti, bet tuo tarpu jie dar jokių kitų žygių nesiėmė, išskyrus karštas prakalbas ir dalyvavimą įvairiuose priėmimuose, rengimuose jiems pagerbti. Anglų delegacija, kuri turėjo dalyvauti perdavime, į reikiamą vietą neatvyko — vis dar tebelaukiant smulkesnių savo vyriausybės instrukcijų. Atrodo, kad angliai nori palaukti, kol Irano vyriausybė pasidarys sukalbamesnė. O sukalbamesnė ji, jų manymu, turinti pasidaryti, kai išdės viglai ištūstės. Mat, Irano valstybės pajamų pusė susidaro iš žibalo šaltinių nuomos, kurios an-

Gen. Albert C. Wedemeyer

Louis Johnson

W. Averell Harriman

Po valst. sekretoriaus Achesono dabar šie liudininkai dar klausiami specialioje senato komisijoje, tiriant gen. McArthur atleidimo klausimą. Gen. Wedemeyer yra autorius garsaus memorandumo Kinijos reikalais, kuris parašytas 1945 ir 1947 metais, bet kurio turinys ligi šiol buvo slepiamas. L. Johnsonas yra buvęs apsaugos sekretorium prieš gen. Marshallą. W. A. Harrimanas yra prezidento patarėjas užsienio politikos reikaluose

glai nuo kovo mėnesio, t. y., nuo nacinalizacijos judėjimo pradžios, nebemokėjo. Išdas greit tuštėja, jau dabar valstybės tarnautojams nebešmokamos algos. Taigi vyriausybei gresia pavojus susmukti, arba ji turėtų nusileisti. Bet yra pavojaus ir anglams: vyriausybė gali susmukti greičiau, negu ji apsispręs būti sukalbamesnė, tada komunistai gali pagrobti valdžią, o jie dėl šaltinių nebedarytų didelių ceremonijų. Katrie dabar pasirodys nuolaidėms? Abeji laukia vėliausio momento, kaip azartiškame lošime.

Paryžiaus derybose dėl keturių ministerių konferencijos višiskai nutilo. Rusų atsakymas "nei taip, nei ne" vėl dabar sudaro vakariečiams rūpestį — ką atsakyti, kad Maskva būtų priversta aiškiau išsistarti. Ir vėl spėliojimai — ar pavyks ką tinkama sugalvoti?

Didžiausia mįslė yra dviejų augštų anglų diplomatinių parei-

gūnų labai nepaprastas dingimas. Jau trečia savaitė eina, kaip jie paslaptingai dingę, bet tik pereitą savaitę ta žinia viešai paaiškėjo. Bijomasi, kad jie gali būti arba pabėgę pas rusus, ar jų agentų pagrobti. Bet tiems spėliojimams tuo tarpu irgi nėra jokio patvirtinimo.

Abu tie diplomatai paeina iš turtingų šeimų. Vienas, tiesa, savo laiku buvo psichiškai su-sirgęs, bet jau senokai pagijęs ir paskutiniu laiku dirbo užsienio ministerijos skyriuje, kuris veda santykių su Jungtinėmis Valstybėmis reikalus. Kitas buvo neseniai dirbęs pasiuntinybėje Washington, bet atšauktas dėl to, kad vieną dieną tris kartus turėjo būti policijos sulaikytas dėl pergreito važiavimo. Jis ministerijoje buvo laikomas didžiausiu Lenino ir Stalino raštų žinovu. Jis bendradarbiavęs prie daugumo notų Maskvai parengimo. Abu tie vyrai buvo laikomi draugais, bet neperdaug artimais.

Vieną dieną jie išvyko į pajū-

ri. Ten paliko savo daiktus kabinėje ir nuėjo į krantą. Niekas jų daugiau po to nematė. Tik po kelių dienų vieno iš jų žmona gavo telegramą iš Paryžiaus, kur sako, kad teko netikėtai išvažiuoti, prašo toliau jį mylėti ir pats sakosi ją tebemyli. Patikrinus pasirodė, kad Paryžiuje paduotoji telegrama ne jo ranka rašyta.

Buvo visokių gandų, tarp kitko ir tokių, jog jie lėktuvu atsikrėdė į Pragę, Čekoslovakiją, bet paskutinės žinios sako, neva juos matę vykstančius į Andoros respubliką, tarp Prancūzijos ir Ispanijos. Tačiau toji respublikoje, kur yra 5,000 gyventojų ir 15,000 avių, kuri yra tik 18 mylių ilgio ir 17 mylių pločio, jų tuo tarpu niekas negali rasti...

Amerikos ir Vakarų Europos policija šukelta ant kojų. Neslepama, kad jų pateikimas pas rusus būtų negeras dalykas, nes jie per daug žinojo. Bet yra spėjimų, kad tai gal kokia avantiūra, gal net psichinių nenormalumų paseka...

Pasimatymas bažnyčioje

BALYS GRAZULIS

— Dabar susijuokė ir jis. Paskui spustelėjo padą ir uždainavo:

Kelias tolimas, bet mielas,
Džiaugsmas kuria dainą sieloj.

Ji jam pritarė. Abudu žengė į koją ir juokėsi.

Tuo metu sušvilpė garlais, šaukė grįžti į Beržupę, bet Šiukštys jo nenorėjo girdėti. Teūkiai, jis pagavo laimę ir negali dabar jos netekti. Tik pirmyn, tik drąsiau į gyvenimo sūkurį! Ir jie nuėjo juoku vakaro prieblandą skrodami ir likimo jiems dovanotą vakarą.

Perėjo tiltą, Aleksatą, nuklydo slaitais ir vis juokėsi, juokėsi. Jis net stebėjosi savimi, kad turi tiek sąmojaus ir tiek gražių minčių, ir kad viskas, ką jis kalbėjo, rado atgarsį jos širdyje. Ji juokėsi ir sakė, kad tokio puiklaus vakaro dar nebuvo praleidusi. O kai jų skambumas išsisėmė, atėjo tylos ir rinkinių žodžių metas. Jis kalbėjo ir kalbėjo, o ji klausėsi su svajingu susikaupimu ir jis jautė, kad jos tyla yra reikšmingesnė už tvirčiausius pažadus.

— Tu pamatysi, Angele, angele mano, kad likimo dovanos neišsenkamos, kad šis vakaras tik pradžia mūsų didelės laimės grandinėje, — šnibždėjo Šiukštys ir glaudė savo galvą prie jos kvapių plaukų.

— Vėlu... — atsakė ji tyliai ir staiga išsisėmė.

Jis jos žodžių nesuprato.

— Man šalta... — pasiskundė ji sukdama atgal ir tvirtai prie jo prisiliejo.

Tylėdami perėjo Aleksotą. Tylėdami perėjo tiltą ir rodėsi, kad ta brangi tyla tėsia amžius. Bet už tilto ji netikėtai sustojo ir tarė:

— Čia susitikom, čia ir išsiskirsim.

— Angele! — nustebo ir išsigando Šiukštys.

— Ne, ne, aš taip noriu. Pasaka pasibaigė, metas grįžti namo.

— Bet taip vėlu... — derėjosi jis.

— Nesirūpinkit, — atkirto ji.

— O rytoj? — pilnas vilties jis paklausė.

Ji papurtė galvą.

— Niekada... — ir švelniai žiūrėdama jam į akis: — Dėkui!.. Buvo gražu... Bet čia kryžkelė — man į kairę, o jums — į dešinę, — užbaigė ji tyliai, bet ryžtingai.

Visai suglumęs laikė jos ranką ir maldavo:

— Mes turim susitikti. Turim! Negalima eiti prieš likimą, kurs mus suvedė ir buvi mums taip malonus. Aš negaliu Tavęs netekti, Angele.

Ji žiūrėjo į žemę ir nedarė nė žodžio.

— Rytoj, Angele, gerai? — spyrė jis. Bet ji purtė galvą ir varė jį į nusiiminimą.

— Tai sekmdien! Būtinai! Sekmdien!

— Sekmdien? — su išgąsčio gai-

da ji paklausė. — Ne, ne!

— Aš turiu Tave pamatyti. Dar kartą. Nors kartą... — maldavo Šiukštys.

Ji tylėjo. Tik kai jis bent kelintą kartą išaimanavo "aš turiu Tave pamatyti", ji sušnibždėjo:

— Aš negaliu to jums uždrausti...

Ir, lyg išsigandusi savo žodžių, paleido jo ranką ir nubėgo.

— Kur, Angele? — klausė Šiukštys. Bet ji nesustojė, tik iš toli atsiskusi šuktelėjo:

— Kur ir šiandien!

Jis dar klausė kelintą valandą, bet ji jau dingto tamsoje ir vytiis būtų buvę beprasmiška.

— Ji ateis! Aš ją pamatysiu...

Šituos žodžius jis kartojo visą naktį vaikštinėdamas krantine, jie neleido jam užmigtį garlaivio kajutėje, jais gyveno tą keletą dienų Beržupyje. Mokiniai rėkavo, triukšmavo, o jam rodėsi, kad jie džiugiai šaukia jos vardą: Angele! Angele!... Lyg karštinės apimtas sekmdienio rytą bėgo jis iš Beržupio į prieplauką, nekantrumu degė garlaivyje — kad tik greičiau, kad tik greičiau...

Bet kai išlipa Kauno prieplaukoje, tas įkarštis pradėjo slūgti: stovėjo ir nežinojo, ko imtis. Kada ir kur ji ateis? Bažnyčion? O gal ant krantinės? O gal ant tilto? Ir kada? Nors buvo įsitikinęs, kad pamatys ją, kaip ir aną kartą, tik apie penktą vakaro, bet jau dabar bėgo nuo tilto į krantinę, nuo krantinės ant tilto, kišo galvą į bažnyčią ir vis labiau nekantravo.

Bažnyčioj vyko pamaldos, marguoliavo moterų parėdai, bet jos nesimatė. Ak, ar nepažintų! Tarp tūkstančių!

Išėjo ir bandė prie durų — ji neatėjo. Žmonės išėjo — jos nesimatė. Grįžo į krantinę ir atsisėdęs ant suoliuko mėgino tvardyti — veltui. Kėlėsi, sėdosi, o ji vis neatėjo. Žiūrėjo į laikrodį — ak, kaip toli ta penkta valanda! Vėl nuėjo ant tilto, grįžo atgal ir užtikęs prie bažnyčios automobilių virtinę net nukaito. Kaip tada! Dabar ji turi ateiti!

Iejęs į bažnyčią apsižvalgė — ne, jos dar nebuvo. Net bobelių suoluose nesimatė. Užtai vestuvinių stovėjo didžiausias būrys, poromis už viena kitos susirikiavusių. Didelis ir puošnus būrys. Nuo moterų šilko net akys raišo. Ir altorius šį kartą buvo vaškiai apšviestas. Bet ar jam tai šiandien rūpėjo? Jis permetė nekantriu žvilgsniu bažnyčią ir tik klausė, kada pasigirs lengvi žingsniukai prie durų. Laikas slinko — ji neatėjo. Jau apeigos baigėsi — vis jos nesulaukė. Ir kai žuvo paskutinė viltis, kai jaunieji priešaky savo būrio žengė nuo altoriaus per bažnyčią, jo širdis staiga apmirė — ji! Dar jos veido nepamatęs jis sudrebėjo, o kai pamatė jos laimę žiburiuojančias akis — viskas bažnyčioje pradėjo sukstis. Žiūrėjo į ją ir juto, kad jo keliai linksta.

Nuotakos akys žiūrėjo į jį ilgai ir švelniai — nuo pat altoriaus iki durų, per visą bažnyčią perėjo jį, žiūrėdama jam į veidą. Paskui praeidama pro šaliai jį sveikinančiai šyptelėjo ir nusisuko į savąjį rinkinį jauną vyrą.

Kaip jis išėjo iš bažnyčios, kaip ir ko jis atsidūrė jaunuosius ant šventoriaus sveikinančių artimųjų tarpe, Šiukščiui net ir daug vėliau buvo neaišku. Gal įsitikinti, kad tai ne sapnas?

Gal paskutinį kartą įgerti akimis jos paveikslą? Gal?.. O gal pasigėrėti angeliško grožio jaunąja?.. Ak, argi tai svarbu mums žinoti!

Žiūrėjo į kerinčią jos šypseną, žiūrėjo, kaip lenkiasi prie jos lūpų artimieji ir klausė ano, ji užbūrusio juoko. Ir tada atsitiko kažkas nesuvokiama, neįsivaizduojama — jaunoji pamatė jį, lyg sumišo, lyg nukaito... Šiukštys dar matė kaip ji paleido jaunojo ranką ir išdykėliškai šypsodamasi žengė prie jo, bet kai jos karštas kvėpavimas jam mušė į veidą, akys prite-mo, o kai jos rankos apšviėjo aplink jo kaklą ir karštas bučinyš nudegino lūpas, visi pojūčiai jį apleido. Lyg per sapnus jis išgirdo ausį pakutenusį šnabždesį "Dėkui". Stovėjo suglumęs ir išraudęs, nesuvokdamas nei kas, nei kaip čia įvyko.

Ir kai vėjelii dvelktelejus jis pradėjo blaivyti, pamatė tik baltą šilką, gėles ir kaip žiedas šypsnio prasi-vėrusias lūpas už automobilio lango. Jis stovėjo vienas ir vis lyg ko lūkuria-vo. Tuo metu prieplaukoje suukė garlaivio sirena ir ji visai prižadino iš svaigaus sapno. Tada jis gyvai apsi-suko ir apygarsiai pakartojo jos žo-džius:

— Pasaka pasibaigė, metas namo! — Ir nuskubėjo porisčia į prie-plauką.

Jam nebuvo nei gaila, nei pikta, tik norėjosi išsiaiškinti, ką reiškė jo anos dienos nerimas? Kas buvo šiame keistame nuotykyje tragiška, kas komiška ir kokią vaidmenį jis pats jame suvaidino...

(Pabaiga)

SIMTANUOSIMTINIS LIETUVIS

Jonas Pakrantis Amerikoje

Vyt. Alantas

Pakrantis šaukia vienybės konferenciją

Jonas Pakrantis, kaip simtanošimtinis lietuvis pačia gerąja to žodžio prasme, sirgo lietuvių vienybės idėja. Jis ilgėjęs tikros lietuviybės, nuvalytos nuo visokių partinių bei ideologinių aistrų. Pakrantis visada buvo linkęs pirmiausia klausyti: ar geras lietuvis? o kokiai tu srovei priklausai, ar visai nepriklausai, jam neturėjo jokios reikšmės. Gal jis buvo "pasekęs" Daukanto mokyklos romantikas, gal jis buvo perdaug linkęs idealizuoti Lietuvą ir lietuviybę, bet jis tokio savo galvavimo nelaikė nei "atsilikimu", nei kokia yda. Pakrantis kartais klausdavo save: kas gali kaltinti gaidį, jei jis ant šiukšlyno nori iškasti grūdą? Nes gi, jo nuomone, ar lietuviybės veidas nėra aptaškytas ir tebešaškomas įvairiomis dažniausiai iš svetimųjų pasiskolintomis partinėmis programomis, ideologijomis, pasaulėžiūromis, įtakomis, kalbos darymais, susimedžiotosiomis ydomis, svetimų dievų garbinimais ir tt., ir tt.? Ar visa tai nėra šiukšlės, kurios aptemo mums akis ir nebeleidžia įžiūrėti tikrojo lietuviybės veido, sukiršinamus pačius savo tarpe ir paskandina lietuviybės reikalą nereikšmingose smulkmenose, intriģėlose, o kartais ir isterikoje? O kurgi lietuvių brolybė? — nusiminę klausdavo Pakrantis.

Tai buvo daugiau ar mažiau teoriniai svarstymai bei nuotakos, sukeltos pokalbių per po būvius su atskirais piliečiais ir išskaitytos iš laikraščių. Norėdamas įsitikinti ar jo nuotakos teisingos, Pakrantis nutarė patikrinti jas "ant gyvos tikrovės", kaip jis išsitarė savo žmonai Birutei. Jis liepė jai išvirti kavos, o pats paskambino vietiniams šulams: krikščioniui demokratui, liaudininkui ir socialdemokratui, kviesdamas juos užteiti pas jį "kavos puoduko išgerti". Šulai mielai sutiko ir paskirtą valandą susirinko.

Pakrantis taip sumaniai pakeipė pokalbį, kad lietuvių vienybės klausimas, rodėsi, savaime iškilo.

— Žinoma, šiandien mums reikia vienybės, — pasakė svariai krikščionių demokratų šulais. — Tai yra neginčytinas klausimas. Kol Lietuvą atsta-

tytysime, turime būti vieningi. Bet, jei vienybės klausimą perkelsime į pasaulėžiūrą, plotumą, tai, žinoma, nei mes, katalikai, kurie savo pasaulėžiūrą grindžiame Kristaus mokslo principais, nei jūs — parodė kalbėtojas — visus susirinkusius — kurie Kristaus mokslo nepripažįstate ir apskritai neigiate Dievo buvimą, netvirtinsime, kad mūsų tarpe galėtų būti kokia vienybė. Kaip lietuviai, mes, žinoma, galime būti vieningi, bet kaip katalikai, socialistai ar socialdemokratai, kaip mes galėtume būti vieningi, neišmanau. Aš gi negaliu sutikti su žmogumi, kuris atsistojęs ant bačkos iš visos gerklės rėkia: Dievo nėra, kunigai apgaudinėja žmones, tikėjimas tik tušti plepalai ir tt., ir tt. Su tokiais rėksniais kovojau ir kovosiu, nes taip liepia mano sąžinė ir įsitikinimai. Kokia čia gali būti vienybė? O jei mes žvilgerėsime į mūsų politines kultūrinės bei socialines programas, tai tos vienybės ir vėl nerasime.

— Su kolega aš visai sutinku, — paėmė žodį liaudininkų šulais.

— Mes turime eiti išvien, kol atgausime laisvę, bet net ir šiuo atveju niekas iš mūsų negali reikalauti atsisakyti nuo savo politinių programų, nekalbant jau apie pasaulėžiūras. Mes galime pasilikti, kuo mes buvome ir kuomet esame ir sutartinai dirbti Lietuvos išlaisvinimo darbą. Bet, žinoma, aš su kolega iš dešinės visai nesutinku, kad visi lietuviai būtų suvarti į bažnyčias. Palikime žmonėms tikėjimo laisvę: kas kaip nori, tetiki ir palikime laisvę, kam patinka tvirtinti, kad tikėjimas tėra tik pasenęs prietaras. Bažnyčia turi būti atskirta nuo valstybės, o paskum reikalingas savaime susitvarkys. Mokykla turi būti valstybinė...

— Kokia čia laisvė, jei piliečiams neleidžiama steigti privačių mokyklų, jei jie nori — piktai žvilgterėjo dešiniųjų šulais — savo kolegą iš kairės.

— Laisvė tai laisvė, bet jei laisvei duosi visišką laisvę, tai išeis nebe laisvė, o anarchija. Komunistams tamsta juk neduos laisvės mokykloms steigti...

— Mes ne komunistai, mes katalikai, prašau neužsimirti,

— atsistojo krikščionių demokratų šulais.

— Palaukite, gerbiamieji, jūs užmiršote apie socialdemokratų, — įsikišo į ugnimi pakviptą dešiniųjų ir kairiųjų ginčą socialdemokratijos atstovas. — Hitleris ir Stalinai sudavė pasaulinei socialdemokratijai skaudų smūgį, bet ne mirtiną. Po paskutinio karo pasaulinė socialdemokratija smarkiai atsigauna. Mes, lietuviai socialdemokratai, taip pat vėl smarkiai stojame ant kojų. Paskaitykite spaudą: visur steigiasi nauji ir atsikuria seni skyriai. Reikia džiaugtis, kad kaikurie lietuvių socialdemokratų vadai dar tebėra gyvi...

— Vadai be armijos, — su panieka burbtelėjo krikščionių demokratų šulais.

— O gal tamsta man pasakys, kad katalikybė atsirado be vadų? — smarkiai pakėlė balsą socialdemokratų šulais. — Kas pirma atsirado: ar jūsų vadai Kristus, ar bažnytinė organizacija? Pirma vadai, paskum jo pasekėjai. Todėl aš ir sakau, kad reikia džiaugtis, jog lietuvių darbininkija nepaliko našlaitė: laisvoje Lietuvoje ji turės kam patikėti savo luomo interesus...

Ir taip toliau, ir taip toliau. Vienybės konferencija tęsėsi tris valandas, ir srovų šulai, stengdamiesi perrėkti vienas kitą, įrodinėjo savo programų tikslumą bei reikalingumą Lietuvai ir savo pasaulėžiūrą išganingumą lietuvių tautai. Jonas Pakrantis labai atsidėjęs klausėsi tų aistringų ginčų ir su siaubu širdyje galvojo, kad jis mato prieš save būsimosios, atkurtos Lietuvos politinį veidą miniatiūroje. Pagaliau jis įsikišo į savo svečių diskusijas tardamas:

— Gerai, ponai, jūs kalbate apie pasaulinę socialdemokratiją, apie Kristaus mokslą, apie socializmą ir tt., bet kurgi Lietuva? Kur yra lietuvis? Kur yra lietuvių brolybė? Juk lietuvių tauta jau egzistavo ir tada, kad dar nebuvo nei Kristaus mokslo, nei socializmo, nei socialdemokratijos. — Tamsta nukrypsti nuo temos, ponas Pakrantis, — svariai pasakė dešiniųjų šulais su pranašumo šypsena ant lūpų. — Tamsta galvoji labai pasenusiomis kategorijomis, tautietis, — su panieka pažūrėjo į Pakrantį kairiųjų šulais. — Mes gyvename atomo amžiuje, o ne trogodių gadynėje.

— Lietuva pasauliniame socialdemokratijos sąjūdyje tėra tik atskiras ir, pasakysiu, mažas narelis, — pamokančiai prisidėjo prie savo kolegų ir socialdemokratijos šulais.

DIRVOJ GALIMA GAUTI

nauja knygelė vaikams "Lapės pasaka" (\$1.10), J. Krumino romanas "Naktis viršum širdies" (\$1.50) ir V. Pėteraičio mažasis lietuvių angl. žodynas (\$2.00).

DYGLIAI

Mūsų spauda vos besuspėja skelbti pavardes nusipelnusių šilpų ir anapų.
FAKTAS.

Ei tai vija, kanapija, užderėjo — pribyrėjo! Titulėliais, ordenėliais lyja šilpus ir anapus — ir iš Rymo, ir iš Krymo.

"Mūsų jėgos tik tėvynei — jai kelius į laisvę skina! Kur tik moka, ten ir šokam karioką ir kazoką pagal taktą (šilpios kaktos!) ir iš Rymo, ir iš Krymo!"

Lietuvėle, ko dairais, ar jie "veikia" negerai? — laisvę žada kožnas vadai — ir iš Rymo, ir iš Krymo...

Daug nuveikę (daug kapeikų!), už tėvynę sriaubkim vyną ir iš Rymo, ir iš Krymo!...

Jurgis Kukalis

Atstovas Clarence Cannon iš Missouri (dem.) pareiškė, kad Amerikos aviacija yra pasirengusi bombarduoti Rusiją atomine bombomis, jeigu ji pradėtų kur nors puolimą Europoje. Jis sakė: "įgulos parinktos, lėktuvai paruošti... laukia tik žodžio".

•PAKELIUI I MIRTĮ —

B. Gaidžiūno aprašymai apie pergyvenimus vokiečių kalėjimuose. 231 pusl. Kaina \$1.00

NAUJIENA

JUZAS KRUMINAS
NAKTIS VIRŠUM
ŠIRDIES

Apsakka, vaizduojanti dviejų žmonių, vyro ir moters, jausmų konfliktų niuansus, dvasinius apsisprendimus ir tragiškų įvykių pasekmes. 141 psl., kaina \$1.50. Knygos Bičiulių Klubas nariai, įmokėję \$5.00 metinį mokestį, šią knygą gauna už \$1.00, taip pat gauna naujausias Jurgio Šavickio, Nėlės Mazalaitės, Jurgio Jankaus, Liudo Dovydeno ir kitų žymiųjų autorių grožinės literatūros knygas. Rašykite į Knygos Bičiulių Klubą narius ir metinį \$5.00 mokestį siųskite šiuo adresu:

G A B I J A
Brooklyn 11, N. Y.
340 Union Avenue,

KAI RADIJAS ŠAUKĖ
PRIE GINKLO

Karo pradžia ir sukilimas Lietuvoje prieš 10 metų

BALYS GRAZULIS

— Puiku! — pasidžiaugiau. Ir buvo ko džiaugtis. Bijojau, kad iki mes ateisim, technikas gali apsigalvoti ir tikrai stiprintuvus sudaužyti. Galėjo gi ir namo išeiti. Bet viskas buvo tvarkoj. Tik mačiau, kad jis laukia iš manęs paaiškinimų, kas čia darosi.

Tuo metu vyrai sumetė į sunkvežimį karininko daiktus ir sunkvežimis išvažiavo. Vyrams suėjus į vidų, užrakinau duris. Užgesinau šviesas ir visus sukviečiau į direktoriaus kambary. Visi laukė paaiškinimų.

— Kaip matote, valdžia pabėgo ir mes užėmėm radiofoną. Netrukus ateis žmonės iš aktyvistų štabo programos pradėti. Mūsų uždavinys išlaikyti radiofoną savo rankose iki bus perduoti visi reikalingi pranešimai. Tada, jei galėsime, laikysimės, jei ne — bėgsim. Bet jūs ir patys žinot, kad pabėgti nedaug vilties, — pridūriau.

Visi tylėjo. Dėl savo vyrų buvau tikras, bet ar norės aukotis technikas. Juk jis čia svarbiausias, be jo mes nieko pradėti negalim. Jis atlyėjo ir paklausė:

— Reikia paruošti dabar? — Ne, atsakiau, — suspėsim vėliau.

Dabar belieka laukti draugų. Staiga prisiminiau, kad mes čia radiofone nieko negalim daryti be radio stoties. Čia tik mikrofonai ir stiprintuvai, o pats siųstuvai tenai. Girdėjau, kad buvo numatyta ir radio stotį užimti kartu, bet kaip yra dabar? Gal ten viskas sunaikinta?

— Gal žinai, kas darosi radijo stoty? — paklausiau techniką.

— Taip, kaip ir čia, — atsakė. — Rusai ir sargybiniai išbėgo, o budintis technikas vis dar tebesėdi.

Tai buvo dar viena gera naujiena. Bet norėjau pats patikrinti. Paskambinau telefonu. Atsiliepė stoties viršininkas, buvęs ryšių bataliono puskarininkas M. Jį gerai pažinojau, kartu buvome baigę liktinių puskarininkų telefono - telegrafo mechanikų kursus. Nors jis padarė nuostabią karjerą ir žinojau, kad yra kandidatas į komunistų partijos narius, bet tikėjau jį esant gerą lietuvi.

— Klausyk, — kalbėjau, — aš su būreliu žmonių užvaldžiau radiofoną. Netrukus ateis žmonės iš aktyvistų štabo programos pradėti. Norėčiau, kad jūs ten būtumėt pasiruošę.

— Mes esam pasiruošę, — atsakė jis, — viskas tvarkoj.

— Jei bus galimybių, kad būtų tau pasiūsta parama, o kol kas organizuok stoties apsaugą, — patariau.

— Nesirūpink, — atsakė, — mūsų čia yra keletas ir mes jau organizuosimės. Tik siųsk greičiau paramos, nes mes neturim ginklų.

Dabar sėdėjom tamsiam kambary ir žiūrėjom per langą į atrodytų, jog tikrai sugadinta.

vis dar bruzda bėgliai, kažkokia žmogysta iš gretimo namo belėdėsi į duris, bet mes neatsiliepėm. Maniau, kad protingiausia nesirodyti ir tylėti.

Laikas slinko pamažu, minutės rodėsi valandomis, o nei B. B., nei aktyvistų. Nekantravom ir tyliai keiksmojom. Jau ir dvylikta, o jų vis dar nėra. Koks velnias?! Kad nors ginkluoti būtų. Dabar tik aš vienas pistoletą turiu, nei gintis, nei ginti galime. O juk gali ir Banaitis su savo svita sugrįžti, gali ateiti sprogdintojai, gali ateiti enkavedistai patikrinti. Daug kas gali nutikti. Ką sakysim, jei užtikis tamsoj sėdinčius? Tikriausiai nieko nei neklaus. Išsaudys — ir viskas. Ne, nebaisu, tik neramu be galo. Ir ko jie neateina?

Iš radio stoties klausia, kodėl jiems paramos nesiunčiam. Raminu, kad ateis, tegu laukia. Ir pats laukiau.

Ir kad nors greičiau bėgliai išvažioutų! Uždarytumėm vartus, ramiau būtų. O čia vis važiuoja, išvažiuoja, bėgioja, į duris beidžiasi... Kiekvienas subeldimas į širdį lyg peiliu duria. O jeigu užsisprisi įeiti?

Galvoje žvysteli idėja ir skubiai imamės ją vykdyti. Tik rusiškai rašyt nei vienas nemo-kam. Vis dėlto, rinkdami raides iš knygų, išpiešėm ant balto popierio didelėmis spausdintomis raidėmis rusišką užrašą: "Radiofonas sugadintas. Įeiti draudžiama". Priedu direktoriaus antspaudą ir užsuku neskaipamą parašą. Puiku! Tada pri-lipdom iš vidaus ant stiklinių įeinamųjų durų. Iš karto pasi-juntam saugiai. Porą kartų bėgliai nori įeiti, bet užrašą paskaite pasitraukia. Atbėga iš gatvės erzeliuodami žydiškai du vyrai. Paskaito ir bėga atgal. Juokiamės. O ko laukiam — nėra. Kad bent B. B. ateitų. Gal jis nepranešė. Gal sumintas? Kalbamės mažai. Nervai įtempti iki sprogdimo. Netekęs kantrybės išsiunčiu J. pas mūsų taria-mąjį vadą M. Tegū jis daro ką nors. Pavojinga naktį, bet J. nueis. Jis ir į pačią peklą pralįstų, žinau jį. Čia gi tik į žalia-kalnį...

Po pusvalandžio jis grįžta. Nėra namie. Dar nepaėjo. Taip brangus laikas slenka. Norėjomė, ruošėmės užimti bent penkiolikai minučių, o jau praėjo kelios valandos ir vis nieko nepadarėm. Ir staiga vėl: jeigu kas versis? Sudarau gyny-mo planą. Jis paprastas. Pirmiausia tai sėdėti lyg pelėms po šluota. Atsitiktiniai atsilankėliai nesi-vers. O jei ateis kas patikrinti, ar radiofonas tikrai sunaikintas, jei sprogdintojai — kovosim.

Per duris įeinama į keturkam-pį prieškambarį. Aplinkui du-rųs į kambarius. Įkyriai bel-džiantis, vienas mūsų, vaidinda-mas sargą, atvykęlius įleis. Jie nežinūs, kur eiti. Jis nurodys mano kambarį ir stengsis likti užpakalyje. Atidarys mano du-ris ir išvys nukreiptą į juos pis-toletą. Vienu kartu išėis drau-

(Perkelta iš 4-ų pusl.)

TREMTIS ISLEIDŽIA ŽINOMĄ PUTINO ROMANĄ

ALTORIŲ ŠEŠĖLY

visu tris tomus vienoje knygoje

Knygos išleidžiama ribotais kiekiais, užsisakykite iš anksto. Užsisakant šieji anksto laikomi knygos garbės prenumeratoriai. Užsisakydami šią knygą remiate TREMTIS, vienintelį lietuvišką laikraštį, leidžiamą Vokietijoje, ir prisilginate jo išlikimą.

KNYGA JAU BAIGIAMA RINKTI IR BUS ISSPAUSDINTA DAR ŠIŲ METŲ GEGUŽOS MĖNESIO GALE IR VISIEMS UŽSISAKIUSIEMS BUS TUOJ ISIŠUNTIETA

KNYGOS KAINA — 4 DOLERIAI

Amerikoj knyga užsisakoma per TREMTIES atstovą:

STEPONAS NASVYTIS, 4579 W. 157 ST.
CLEVELAND 11, OHIO

Užsisakant siunčiami ir pinigai — 4 doleriai

LIETUVIŲ ARCHYVAS

Lietuvos Istorijos Metraštinis

30LŠEVIZMO, NACIONALSOCIALIZMO, TREMTIES METAJ

Redaguoja: Jonas LEONAS

44)

Vytauto Didžiojo Karo Muziejus
rusų ir vokiečių okupacijų metaisGEN. STASYS RAŠTIKIS,
buv. Lietuvos Kariuomenės Vadas

(Tęsinys)

Muziejaus papuošimas bolševikų revoliucijos 23 metų sukakčiai.

Kaip žinoma, bolševikai revoliucinei propagandai lėšų negaili. Prie tokios propagandos priklauso įvairių iškilmų rengimai ir sukaktuvių bei švenčių minėjimai.

Viena pirmųjų didesnių iškilmų Lietuvoje buvo 1940 metų lapkričio 7 - 8 dienos bolševikų revoliucijos (spalių revoliucija — oktiabrskaja revoliucija) 23-jų metų sukaktis. Per šią šventę įvairiems pastatams papuošti bei iliuminuoti buvo išleista iš valstybės išdo ne vienas šimtas tūkstančių litų.

Kariškai istorinis muziejus taip pat turėjo puoštis.

Revoliucijos sukakčiai paminėti Kaune be kitko buvo sudaryta "Meno komisija Kauno miestui pagražinti didžiosios spalio socialistinės revoliucijos 23 metų sukakties progą". Toji komisija davė nurodymų ir pageidavimų, kaip kariškai istorinis muziejus ta proga turėtų būti papuoštas. Patvirtino muziejaus papuošimo projektą. Tą projektą muziejui padarė st. technikas Ed. Jankauskas. Muziejaus fasadas buvo papuoštas trimis dideliais dekoratyviniais portretais — Lenino — Stalino (5x7,6 m) ir Engelo (3,5x4 m). Portretai nupiešti dailininkų Mykolo Labucko ir Vytauto Kasiulio. Augščiau centrinio didžiausio portreto buvo pakabintas dailininko Alfonso Dargio nupieštas LTSR herbas (3x3,5 m). Šonuose buvo iškabintos dvi 13,8 metrų ilgumo raudonos drobės juostos su užrašais:

1. "Tegyvuoja mūsų brangioji raudonoji armija — galingoji TSRS taikingo darbo tvirtovė, ištikima didžiosios spalio socialistinės revoliucijos laimėtojų saugotoja" ir
2. Sustiprinkime TSRS darbininkų klasės internacionalinius ryšius su kapitalistinių kraštų darbininkų klase. Augščiau tarptautinio proletariško solidarumo vėliava!"

LTSR herbo abiejose šonuose buvo pakabintos keturios didelės raudonos vėliavos (1,6 m pločio ir 20 m ilgio).

Ant stogo, raudonų vėliavų apsupta, stovėjo didelė iliuminuota penkiakampė žvaigždė.

Muziejaus fasadas buvo iliuminuotas prožektoriais ir 2,500 elektros lemputėmis.

Šiam papuošimui muziejaus vadovybė buvo paprašiusi švietimo liaudies komisariato meno reikalų valdybos 9,050 litų. Buvo gauta 8,000 litų. Išleista kiek mažiau, nes 1,091 lt. 84 ct., kaip likučiai, muziejaus administracijos buvo grąžinti į valstybės banką.

Kariškai istorinio muziejaus vadovybės narių kelionės į SSSR.

Ryšium su numatomais vis didesniais Karo Muziejaus pertvarkymais ir sunkumais jo vadovybėje, kilo sumanymas aplankyti kai kuriuos didesnius muziejus Tarybų Sąjungoje. Šis klausimas plk. Šarauskio buvo iškeltas liaudies kariuomenės vadovybei ir buvo gautas sutikimas. Tačiau dėl skubaus kariuomenės pertvarkymo ir performavimo į 29-tąjį teritorinį šaulių korpus, muziejaus vadovybės kelionė į SSSR teko atidėti.

Lapkričio 18 d. kariškai istorinio muziejaus direktorius plk. J. Šarauskas raštu (Nr. 724a) kreipėsi tuo pačiu reikalu į švietimo liaudies komisariato meno reikalų valdybos viršininką, prašydamas sutikti ir tarpininkauti komandiruoti į Maskvą ir į Leningradą kariškai istorinio muziejaus kariuomenių ir kovų skyriaus vedėją Bronių Žekonį, buvusį Karo Muziejaus politinį vadovą ir ginklų skyriaus vedėją ats. majorą Petrą Šeštakauską. Be to, buvo numatyta po vieną dieną sustoti Rygoje ir Taline ir čia pastidijuoti, kaip pertvarkomi buvę Latvijos ir Estijos karų muziejai.

Numatytu planu kelionė buvo atlikta gruodžio 6 — 26 d. Vėliau buvo kilęs sumanymas aplankyti ir Gudijos TSR muziejus, nes turėtomis žiniomis Minsko ir Gardino muziejuose esą vertingų Lietuvos praeitį liečiančių eksponatų: archeologinių senienų, atrastų kasinėjančių tyrinėjančių Gardino pilį, ir vertingos medžiagos apie Lietuvos sukilimus. Švietimo liaudies komisariatas buvo prašytas komandiruoti 5 dienoms du kariškai istorinio muziejaus tarnautojus į Minską ir du į Gardiną (1941 m. sausio 17 d. raštas Nr. 46). Buvo numatyti ir asmenys. Tačiau tos kelionės neįvyko.

Kelionė į Maskvą ir Leningradą tiesioginės naudos kariškai istoriniam muziejui nedavė.

Vytauto Didžiojo kapelos išniekinimas

Vytauto Didžiojo Karo Muziejuje iki jo subolševikinimo centrinę vietą buvo užėmusi Vytauto Didžiojo kapela, vaizduojanti ne tik didelę ir labai garbingą Lietuvos praeitį, bet ir Lietuvos valstybinių tradicijų beveik nepertvarkiamą, ilgą ir istoriškai turtingą, lietuvių tautai labai reikšmingą ir brangią grandinę. Joje ypač ryškiai išsiskiria Vytauto Didžiojo asmuo. Juk šiam didžiajam Lietuvos vadui pagerbti 1930-taisiais Vytauto Didžiojo metais, švenčiant jo mirties 500 metų sukaktį, buvo pra-

TEGYVUOJA DIRVOS LEIDĖJAI!

JOS. F. BUDRIK, Inc.

3241 So. Halsted St.

Chicago 8, Ill.

Lietuvių baldų, televizijos aparatų ir brangenybių (Jewelry) sandėlis

Kas sekmadienį, 5:30 vakare (Chicagos laiku),

per WCFL 1000 kil. radijo stotį leidžia žymią

lietuvišką radijo programą

dėti statyti ir dabartiniai Vytauto Didžiojo Karo ir Kultūros Muziejų rūmai. Tai laisvos, nepriklausomos ir dėkingos tautos paminklas savo Vadui, išgarsinusiame Lietuvą visame pasaulyje.

Todėl ir Vytauto Didžiojo didinga figūra stovi Vytauto Didžiojo kapelos, o tuo pačiu ir viso Karo Muziejaus centre. Kapela kartu su didžiąja Karo Muziejaus sale sudaro vieną neatskiriama derinį ir grynai kariniame fone vaizduoja glaudų ryšį ir perėjimą iš didžiosios ir garbingos Lietuvos valstybinės senovės į naujos nepriklausomos Lietuvos laikus.

Bolševikams tai labai rėžė akį, ir jie negalėjo jo toliau palikti. Nutarta Vytauto Didžiojo kapelą ir didžiąją muziejaus salę visai kitaip pertvarkyti.

1941 m. sausio 8 d. muziejaus direktorius pasiuntė švietimo liaudies komisariui tokį raštą (Nr. 7):

Norint perorganizuoti kariškai istorinį muziejų taip, kad jis atitiktų šių dienų LTSR dvasią, tenka skaitytis ir su mokslinių bei meninių jėgų pagėjumu ir lėšų ištekliais. Todėl šis darbas tenka atlikti palaipsniui.

Kariškai istorinio muziejaus didžioji kolonų salė yra reprezentacinė. Ji savo architektūrine konstrukcija, savo didumu ir ekspozicijomis bei dekoracijomis duoda nuotaiką visam muziejui, nes į ją įėjus gauni pirmąjį ir didžiausią įspūdį.

Šiuo metu, įeinant į kolonų salę krinta į akis pryšaky kapela. Šioje kapeloje įrengtas senosios Lietuvos istorinis skyrius: sienose viršuje išstatyta buvusios Lietuvos valdovų — kunigaikščių, karalių ir prezidentų (išskyrus A. Smetoną) portretų galerija. Žemiau yra istorinio ir istoriškai batalistinio turinio paveikslai, schemos ir graviūros. Apačioje Vytauto D. statula ir ir senosios kunigaikščių Lietuvos patrankų vamzdžiai.

Pertvarkant šią kolonų salę, tenka taip dekoruoti, kad įėjus į ją jautytųsi dabartinės LTSR dvasią. Paliekant salės kapelą tokioje tvarkoje, kaip yra istoriniame skyriuje (jos iškėlimas šiuo metu pareikalautų daug lėšų ir laiko), kapelos angą reikia uždengti raudonu audklu (geriausia pliusu) ir ir tuo šią kapelą atskirti nuo kolonų salės.

Priešaky, ties uždengtos angos viduriu, pastatyti monumentalinę J. V. Stalino gipsinę statulą.

Ant drapiuotės (uždangos) aukštai, virš Stalino statulos, pakabinti raudoname fone auksu reljefiškai išsiužta LTSR herbas. (Dar augščiau, toje vietoje, kur buvo parašas "Per amžius budėję laisvę laimėjome per auksą ir pasišventiną", buvo sugalvotas naujas parašas: "Raudonoji armija — galingoji tautų taikingo darbo tvirtovė". St. R.)

Iš abiejų pusių ties angos kraštais ant jau esamų cokolių pastatyti grupinės gipso figūros iš raudonosios armijos ir Lietuvos liaudies kariuomenės persiformavimo į raudonąją armiją gyvenimo momentų. Temos detales tekstų aptarti atskirai. Atėity sienoje galėtų būti SSSR Karo Komisarų ir Raudonosios Armijos LTSR teritorinio korpo vado atvaizdai (paveikslai).

Tuo būdu salę taptų didingesnė ir įgautų LTSR dvasioje reikalingą vaizdą.

Stalino atvaizdas ir LTSR herbas dominuotų. Stalino statula matytųsi ne tik įeinant, bet ir iš salės abiejų pusių. O už uždengtos drapiuotės kapeloje pasiliktų senosios Lietuvos istorinis skyrius. Uždangos kraštuose būtų padarytos (portjerios pavidale) dvi angos į kitą kapelą.

Kadangi šiam projektui detalizuoti ir samatai sudaryti reikalinga kviestis architektai, tai prašau pirmausia šiuo klausimu Tamstos principinio sutikimo.

Iš šio projekto matyti, kad Vytauto Didžiojo kapela turėjo būti visai atskirta nuo didžiosios salės ir palikta visiškai nuošaliai, nereikšmingoje, antraeilėje salėje. Viso muziejaus centre dabar turėjo būti ne Vytautas, bet Stalinas...

Toks Vytauto Didžiojo kapelos sutvarkymas buvo tik laikinis. Dabar ji buvo dar palikta, nes "jos iškėlimas šiuo metu pareikalautų daug lėšų ir laiko". (Kariškai istorinio muziejaus raštas 1941.1.8 d., Nr.7). Pasilikusiems kariškai istorinio muziejaus patalpų paskirstymo plane — brėžiny prie buvusios kapelos nubrėžytas toks parašas: "LLK STK ir Raud. Arm. skyriaus elėtimas". Vadinasi, raudonosios armijos skyrius atėityje turėjo užimti ir Vytauto Didžiojo kapelą.

Švietimo liaudies komisaras bendrai tam projektui pritarė, bet vėliau, vasario 28 d., bendram kariškai istorinio muziejaus pertvarkymui apsvastyti bei to pertvarkymo projektui paruošti paskyrė 12-kos asmenų komisiją. Apie šios komisijos darbus dar teks kalbėti kituose šio rašinio skyriuose.

Stalino statulai sukurti buvo pradėtas susirašinėjimas tarp kariškai istorinio muziejaus vadovybės ir skulptoriaus Vinco Grybo.

(Bus daugiau)

VERKIANTI MADONA

Ji visada geros nuotaikos, ir reikia būti geru psichologu, kad jos veido bruožuose išskaitytum išgyventą tragediją.

Vieną vakarą, kai prisiminėm Vilnių ir Kauną, jos akyse pasirodė ašaros.

Pirmosios bolševikų okupacijos metais gyvenau Vilniuje. Lankiau universitetą ir dirbau teisme, — pradėjo pasakoti ponina Elena. — Teismo pirmininku buvo neprityręs teisininkas. Užtat man buvo daug darbo. Bet darbą mėgau, ypač tvarkant kriminalines ir šeimyninių nesantų bylas, nes jose atsispindėjo tikrasis gyvenimas.

Mano vyras buvo suimtas. Iki teismo negalėjau su juo matytis. Į mano pasiteiravimą kartą gavau atsakymą: "Tamstos vyras ne mėnulyje, bet ant žemės". Tik vėliau, per vieną NKVD karininką rusą patyriau, kad mano vyras esąs Lukiškių kalėjime ir laukias teismo.

Kartą į mano butą atėjo girtutėlis nepažįstamas asmuo, teiraudamasis manęs. Aš tuomet sirdingau. Kai nepažįstamas įsibrovė pas mane, jis staiga prablaivėjo ir paklausė: "Ar čia niekas mūsų negirdi?" Man atsakius, kad jis gali drąsiai kalbėti, jis pasisakė atėjęs iš Lukiškių kalėjimo, kur jis lenkų okupacijos laikais sėdėjęs, vėliau lietuvių išlaisvintame, pasiilkęs kalėjime techniku, o dabar iš jo pasitraukęs. Jis turėjęs progos su mano vyru susitikti ir keliais žodžiais slapta pasikeisti kalėjimo pirtyje. Jis atėjęs man pranešti, kad vyras yra nuteistas dvidešimt penkeris metus kalėti ir kad jam reikia riebalų ir pinigų. Pinigai esą reikalingi sumanytam kalėjimo padėgimui įvykdyti. Buvo susitarta, kad tam tikru laiku mano vyras iš savo kameros per langą mosikuos balta nosinaite, o aš tuo pačiu atsakysiu iš artimų gatvės.

Paskutinis pasimatymas su vyru kalėjime buvo toks graudus, jog maniau, kad aš jo nepergyvensiu...

Atėjo birželio dienos. Vis įtį-

gai iš aplinkinių kambarių. Iš visų pusių sušuksim "rankas augstyn!". Reikia pačių vėlinių, kad nepakeltų. Tada nuginkluosim ir sugrįšim į šluotų sandėliuką. O jei griebsis už ginklų, porą nušausiu aš, kitus padės draugai. Daug jų neateis, juk nežino, kad čia sėdime.

Draugai planui pritaria. Vienam duodu savo suomišką peilį, kiti apsiginkluoja, kas popieriui pjauti peiliais, rastaais ant rašomųjų stalų, kas kirviu, kas pagaliu. Šeši vyrai ir visi pasiryžę bet kam. Atidžiai stebiu vartus, kad suspėtumėm užimti numatytas pozicijas. Taip neramu ir taip skaudinias sėdėjimas, lyg sėdėtum ant skustuvo asmenų.

Pradeda švisti. Paskutiniai bėgliai išvažiuoja. Kieme tyla. Atsidūstam. Vartai jau užrakinti. Jei ne tas nerimas, viskas būtų gerai. Kada jie ateis?

(Bus daugiau)

kinamiau sklido gandai, kad NKVD ruošiasi masiniam lietuvių išvežimui į Sibirą. Tik gandai apie greit įvyksiantį vokiečių rusų karą teikė vilčių ir nusiramino.

Deja, masinis Lietuvos gyventojų išvežimas įvyko anksčiau, negu vokiečiai puolė Sovietų Rusiją. Kad aš likau neišvežta, tai gal tik dėl to, kad vyrą suėmus, gyvenau panelės pavarde.

Tuo pačiu metu gavau iš Kauno savo sesers Olgos telegramą, kad daugiau niekad nepasimatysime. Nuskubėjau į Kauną, neregaliu keliu Vilniaus gelež. stotyje nusipirkusi bilietą, nes pas seserį gyveno mano sūnelis ir motina.

Mano traukinys lenkėsi su Sibirą išvežamųjų traukiniu...

Drebenčia širdim žengiau į sesers butą. Pasitiko tarnaitė. Sūnų radau neišvežtą, bet neradau motinos ir sesers su vyru bei vaikais. Bute buvo viskas išversta aukštyn kojomis.

Atėjęs NKVD valdininkas klaidpėdėtis pasakė, kad jis turįs įsakymą užplombuoti šį butą. "Pasiimkite iš čia kas patinka", pasakė valdininkas. Žvilgtėjęs į išmėtytus šeimynines vertybes, aš nusiėmiau nuo sienos Rafaelio Verkiančios Madonos su Kūdikiu paveikslą ir žengiau dūry link. "Kodėl tamsta neimi brangesnių daiktų?", paklausė valdininkas. "Kad man šis paveikslas yra brangiausias", atsakiau "Nuostabu...", sumurmėjo enkavedistas. "Gal tamsta vėliau nesistebėsi", tariau...

Skubiai grįžau į Vilnių, kur dar tęsėsi išvežimai.

Tą pačią dieną pas mano draugę atėjo du enkavedistai. Jie pasirodė kiek kitoki, negu visi bolševikai. Neradę jos vyro, vienas jų tarė: "Rytoj rytą mes ateisime jūsų išvežti. Dinkite iš čia. 1937 m. mes taip išvežėme iš Leningrado apie 30.000 žmonių nežinomam likimui. Mums jau nusibodo toks darbas..." Juodu buvo kaukaziečiai.

Kai ponina Elena baigė savo gyvenimo skaudžius prisiminimus, iš jos akių spindėjo ne tik ašaros, bet ir ryžtas gyventi. Ji glaudė prie savęs savo vienintelį devynmetį sūnelį, kurį yra jos vargų karo metu liudininkas. Ar ji turėjo su savim verkiančios madonos paveikslą, nepaklausiau. Bet ir kam: argi ji pati nėra verkianti madona?

Ed. Karnėnas

Seniausias ir gražiausias lietuviškos minties žurnalas.

MARGUTIS

Isteigė kompozitorius

A. VANAGAITIS

Kaina metams \$2.00

Susipažinti siunčiamas

dovanai.

6755 So. Western Ave.

Chicago 36, Ill.

DIRVOS ATSTOVAI

į kuriuos galima kreiptis visais DIRVOS prenumeratos ir skelbimų reikalais:

Baltimore, Md.

Antanas Česonis, 620 W. Cross St.

So. Boston, Mass.

Brunonas Kalvaitis, 545 East Broadway.

Brockton, Mass.

Bačiulis A., 81 Sawtel Ave.

Chicago, Ill.

Jonas Papiėnas, 4416 So. Hermitage Ave. YA 7-0191

Dayton, Ohio

J. A. Urbonas, 1302 Lamar St.

Detroit, Mich.

L. Bulgarskas, 7813 Navy Ave.

Newark, New Jersey

A. S. Trečiokas, 314 Walnut St.

New Yorke - Brooklyne

Antanas Sodaitis, 57-56 63rd St., Maspeth, N. Y.

Waterbury, Conn.

Vladas Varneckas, 2157 N. Main St.

Hamilton, Canada

Bronius Vengrys, 227 Brant St.

Montreal, Canada

Stepas Kęsgalla, 6882 Beaulieu St.

Toronto, Canada

Jonas Paršeliūnas, 514 Euclid Ave.

Anglijoje

J. Mašanauskas, 58-Neufield Rd., Coventry, Warwick's

Australijoje

Povilas Lukošūnas, Box 1665 M, G.P.O., Adelaide, S. A.

Venecueloje

Antanas Diržys, c/o Crisalerias Nacionales, S. A. Apartado 4532, Maracay.

Anapus „ketnrių didžiųjų“

(Tęsinys iš pereinamojo nr.)

Panašų užsimojimų turi ir Australija, kuri karo metu gero pasipelnė ir išplėtė savo pramonę. Tarp kita ko Australijos pramonė vietoje turi pakankamai anglies ir reikalingų metalų. Tačiau jai trūksta darbo jėgos. Paruošti plataus masto projektai praversti krašte irigacijai ir naujiems keliams, taip pat vandens jėgai panaudoti gamyboje. Kraštui ypač reikalingi įvairių šakų specialistai, todėl norima įsileisti nemažą skaičių svetimšalių. Šiaip ar taip, tokiems planams realizuoti, aišku, ir Australijai reikia laiko, bei ramybės. Pinigų kraštui netrūksta, o žmonės taip pat noriai plaukia į tą ramų žemyną.

Antrojo pasaulinio karo metu svarbų vaidmenį suvaidino Kanada. Atsiradusios progos iškėlė valstybę politškai, kariškai ir ūkiškai. Be ko kita, pasirodė, kad kraštas turi apšviatę urano, o tas šiais laikais brangus metalas ir pakėlė valstybės politinį svorį. Milžiniški jūrų plotai ir žemės turtai Kanadai Atlanto kaimynų tarpe suteikia ūkinį dominavimą. Kanados prekybos laivyno tonazas sparčiai auga. Tas augimas nusako ne vien šio krašto turtėjimą, bet ir didėjantį svorį Atlanto sąjungos narių tarpe. Kanados vaidmuo dar ir dėlto tampa skirtingas, kad ji stovi, kaip tarpininkas tarp Didžiosios Britanijos ir JAV. Greičiausia tuo tikslu kraštas glaudžiau, negu kitos dominijos ir šliejasi prie šitų valstybių.

Visai priešingą linkmę mato Pietų Afriką. Čia stengiamasi kiek galima vairuoti atokiai. Pietų Afrika irgi turi tvirtą ekonominį pagrindą pakilti ir pasiekti žydrinės gėrovės. Tačiau baltosios rasės žmonių čia iš viso dar nedaug sutinkama. JAV pergalė antrame pasauliniame kare reiškė ir aukso laimėjimą, tai aukso kasyklų kraštui ypač atnešė naudos. Po karo Pietų Afrikos aukso gamyba pakilo keleropai. Be aukso ir deimantų gausiai gaminama ir kitokių brangių metalų bei bangakmenių. Ir šiame krašte atėjo laikas įgyvendinti naujų ir svarbių patobulinimų, pagerinimų. Pirmoje eilėje kraštui trūksta vandens jėgainių ir žmonių. Yra ir daugiau didelių planų, kuriuos įkūnyti būtų galima, jeigu pasaulyje išsilaikytų taika. Pietų Afrika irgi pakankamai pajėgi iš domininių verstis savarankiškai ir kaip commonwealth'o dalininkas sugeba neretai savo troškimus praversti.

Šiandien commonwealth'o nariai rodo pasiryžimo laikytis tvirtai ir išvien. Ir toje tautų draugijoje Anglija nevisada groja pirmuoju smuiku. Pavyzdžiui domininių nepritarimas Anglijai sulaukė nuo Europos valstybių sąjungos. Iš dominijų išsiskiria Indija, kuri pilnai gali išaugti iki britų salos galybės. Tačiau ir kitos dominijos, paėmus karštą, jau žymiai galingesnės už britų salą. Šiandien visų dominijų bendras noras pasilikti atokiai nuo Europos ir neįsipaikinti į jos ginčus, nors nelaimės atveju, aišku, savo gimtojo krašto jos neapleis.

SOVIETŲ BLOKAS — SUKIUZUSI GALYBĖ

Dar reikia keliais bruožiais apibūdinti ir trečiasis, tai yra, sovietinis valstybių blokas. Čia netektų daug ir aiškinti, kad Maskva satelitams yra visai kitaip uždėjusi pavadžius, negu Vakarų galybės įprasta. Tačiau toks be atodairos spaudimas per vadinamas savitarpinės pagalbos sąjungas, karinę kontrolę, ūkinį išnaudojimą ir siaurinę komunistų diktatūrą, jas nuvertino iki priešpados, iki žemiausio pavergimo. Ir jeigu tik atsirastų progų, tai to bloko valstybės iš esamos priešpados stengtųsi išsivaduoti pirmą proga. Dabar komunistams nėra pritarimo ir tuose kraštuose, kurie anksčiau skaitė artėjimą su Maskva geros politikos tradicija. Be to, ir Kremlius intriguja bei kovos metodai gerokai atgyveno. Tito gynimosi pavyzdžiai Maskvą pamokė, kad jai graso dideli pavojai, jeigu mėgintų dar daugiau spausti satelitus.

Visdėlto šiandien Europos sąjungininkai įvairiais būdais apsiminti ir tvirtai sovietų kontroliuojami. Azijos žemynui, tačiau tokio apibrėžimo neturėtų daryti. Kinija, tiesa, yra sąjungininkas, bet amžinų vasalų ji tikrai nepasiliks, nors ir kažkokios Maskvos pataikūnas ten bevaldytų.

Komentuojant Raudonosios Kinijos dabarties politiką vis dėlto ją tektų aptarti, kaip atskiros galybės politiką. Kinija iš tikro veda kartu su Maskva kažkokį slapto susitarimo žaidimą, tačiau noras išplėsti savo įtaką Korėjoje ar Tibete jau yra grynai kinų reikalas. Ar Kiniją suviliotų svetimos politikos tikslai, kad ir karo atveju, labai tenka abejoti, nes kinai nė vienu atveju nėra linkę aukotis už

principus, tai ne idėjų žmonės, bet griežti realistai. Jie ir po pasiekto laimėjimo savo krašte nepanaudojo Maskvos komunistinių principų, jų netaikė saaviems, kinų kapitalizmas ir toliau gyvena. Tačiau buvo nukrypta prieš tarptautinį kapitalą ir stambias užsienio nuosavybes. Taigi panašiai pasielgta, kaip Pietų Amerikoje arba Artimuosiuose Rytuose, bet už tokius apsisprendimus tų kraštų dar nelaikome komunistiškais.

Aptarti dabartinės Kinijos politiką būtų begalo plati tema, tačiau ir iš to kas čia apie ją kalbėta ir apžvelgus platų pasaulį matome, kad tiek Pietų Amerikoje, tiek britų dominijose auga naujos, turtingos galybės, kurios dabar ieško kelių žengti nepriklausomai nuo keturių didžiųjų. Tokiam apsisprendimui randama rimto pagrindo, nes šio laiko didieji, kurie turėtų jaustis atsakingi už pasaulio tvarką bei netvarką, tautos nuvylė. Ir dabartinė politinė pusiausvyra reikalinga greito gydymo, nes dėl didžiųjų varžymosi ypatingai kenčia Europa, o kartu su kitais Europos kraštais ir mūsų brangi Lietuva.

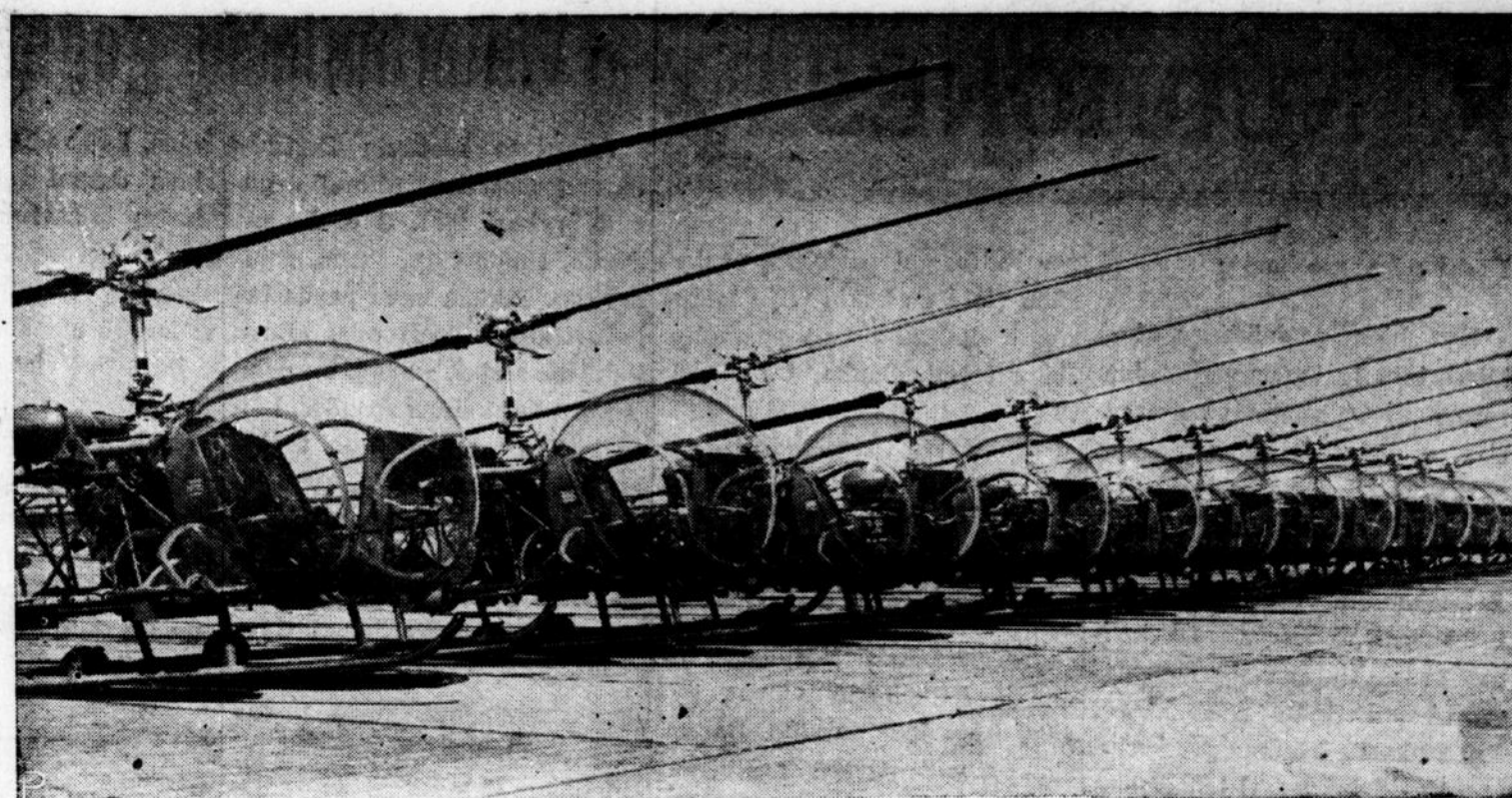
N. A.

Isigykite virimo knygą „TAUPIOJI VIREJA“

Knygą paruošė p. H. Mačiulytė-Daugirdienė. „TAUPIOJI VIREJA“ patiekia 300 įvairių valgių gaminimo receptų, daugumą pačios autorės išbandytų. Joje rasime, kaip pasigaminti mūsų mėgiamiausių lietuviškų valgių ir lietuvišką krupniką.

Knyga įrišta plastika. Ją atidarius, ji neužsiverčia. Tai šeiminiškams sudaro didelį parankumą. Knygos kaina \$2.00.

Užsakymus siųskite: „EGLUTES“ Administracija, P. O. Box 22, Brockton, Mass.

Trylika naujų Helicopterų H-13D Buffalo, N. Y. parengti siųsti į Korėjos frontą. Prietaringieji sako, kad jie turi nunešti nelaimę priešams.

Giesmių šventė Collinsvilėje

Lietuviai sudaro gana didelį Collinsvillės (Ill.) gyventojų nuosimtį, tačiau veikla iki šiol nepasizymėjo. Dabar, atvažia-vus kad ir nedideliu tremtinių skaičiumi, pradeda po truputį krutėti.

Tremtiniai yra susibūrę į draugiją, kuriai pirmininkauja Kristupas Kikutis. Turi jau kelis kartus sėkmingai pasirodžiusį chorą, vadovaujamą Alberto Paulikaitio.

Collinsvillėje lietuviškas gyvenimas daugumoj būriais apie evangelikų liuteronių Jeruzalės vardo parapiją, kuriai priklauso daugumas vietoj ir apylinkėjų gyvenančių lietuvių evangelikų. Birželio 3 d. vietos bažnyčioje buvo surengta giesmių šventė, kurios programą atliko šalia vietinio choro bei mažamečių sekmadienio mokyklos vaikų ir svečiai — Chicago's liet. ev. liut. Ziano parapijos choras, Pauliaus

Meliulio vadovaujamas. Tai pro-gai pritaikintas pamaldas laikė Ziono parapijos klebonas kun. Jonas Pauperas. Po pietų jis, kaip buvęs vienas iš žymesnių Lietuvos Ev. Liut. Bažnyčios veikėjų, padarė gausiai susirinkusiai visuomenei pranešimą apie evangelikų padėtį Nepriklausomoje Lietuvoje bei vargus tremt. Čia tenka pažymėti, kad kun. Pauperas yra labai daug nusipelnęs tremtinių atėmimo Amerikon, taip pat ir čia atvykusių aprūpinimo reikale. Per įvykius bendrus pietus buvo nutarta ir toliau nepamiršti Didžiojo ir Mažojo Lietuvoje evang. liuteronų tarpe buvusio labai gyvos giesmių švenčių tradicijos.

Dr. P. Švarcas

Vytauto A. Brazilio
AŠ LAIKIAU PAMALDAS UŽ
S T A L I N Ą
\$1.00 už dvi

Lietuviškas židinytis tolimoje šiaurėje

Gegužės 27 d. Custer (Mich.) buvo švenčiama Lietuvių Susikaupimo Diena, kurios globėjas buvo vietos kleb. kun. Marčiulionis.

11 val. vietos bažnyčioje kun. Marčiulionis atlikė pamaldas už Sibire kenčiančius lietuvius, anglų kalba pasakė tai dienai pritaikintą pamokslą, o lietuviškai — svečias kun. iš Chicagos. Per pamaldas giedojo svečių iš Grand Rapids vyrų oktetas, vadovaujamas Pr. Turutos.

2 val. p. p. buvo ištremtųjų lietuvių paminėjimas. Šventė atidarė jausminga ir gražia kalba kun. Rauba, o vyrų oktetas pagiedojo „Marija, Marija“.

Paskaitą: „Komunizmo žala“, skaitė kun. Juršėnas. Grand Rapids naujakurių vardu custenčius pasveikino Augustaitis.

Grand Rapids vyrų oktetas, padainavo 7 lietuviškas dainas, o tautinių šokių grupė, vadovaujama Puodžiūnienės, pašoko tris tautinius šokius. Klausytojai entuziastingai plojo ir teko kartoti. S. Raubaitė ir viena vietinė lietuvaitė deklamavo pritariant vyrų oktetai.

Šią mišrią parapiją, kurioje lietuviškumas tarpsta ir bujoja tvarko kun. kleb. Marčiulionis. Nors gimęs ir augęs Amerikoje, bet yra šviesus pavyzdys daugeliui jo konfratų, nes kaikiurie kiti spėjo iš savo mokyklų išguiti lietuvių kalbą, nors mokyklos išlaikomos tikrų susipratusių lietuvių. Kartais auklėtojos net mokinius baudžia už tai, kad išgirta vaikus tarp savęs kalbančius lietuviškai, o lietuviškoje parapijoje lietuviškos pamaldos nukeltos į ankstyvasias pamaldas.

Vietiniai lietuviai su pagarba, prisirišimu ir meile atsiliepia apie kun. Marčiulionį, kuris savo sugebėjimais, sumanumu puoselėja ir ugdo lietuviškai, katalikišką dvasią. Dažnas vietinis lietuvis didžiuojasi, kad jis esąs lietuvis, nes jį dvasios vadovas irgi juo esąs. Grand Rapids vyskupas, įvertindamas jo nuopelnus ir sugebėjimus, paskyrė jį savo vyskupijos naujakurių klebonu — globėju. Šios šventės dalyviai ir svečiai daugelis gausiai galvodami pasakė,

kad tokią šviesią asmenybę, kaip Marčiulionis, reikėtų turėti didesnėje lietuviškoje parapijoje, kuri dabar baigiamas išstatyti lietuviškumas ir iš paskutinės vietos — bažnyčios.

Antrasis šios lietuviškos tvirtovės resturautoju — padėjėjas yra naujakuris kun. Rauba, kuris būdamas geras kalbėtojas, rado geras darbo sąlygas tolimoje šiaurėje tarp savųjų lietuvių ir vietinių.

Gr. V.

RENKA STUDENTŲ S-GOS VALDYBĄ

Birželio 1-21 d. vyksta Lietuvių Studentų Sąjungos JAV Centro Valdybos ir Revizijos Komisijos rinkimai. Rinkimuose dalyvauja 186 iki paskelbtos datos (geg. 27 d.) užsiregistravę studentai.

I S-gos Valdybą trims sąrašais kandidatuoja šie asmenys:

Voldemaras Adamkevičius, Vytautas Gylys, Milda Gulbinskaitė, Vytautas Kavolis, Algirdas Kepalas, Liūdas Koncius, Vytautas Lapatinas, Raimundas Mieželis, Julius L. Smulkštys, Algimantas Vedeckas, Vytautas Žvirzdys.

I Sąjungos Revizijos Komisiją kandidatuoja:

Vytautas Germanas, Liūtas Grinius, Ona Stankaitytė, Evaldas Velekis, Eduardas Vitkus, Petras Žemaitis.

Balsavimo taisyklės pasiūstos kartu su rinkimų lapeliu. Kurie S-gos Org. Komisijoje laiku užsiregistravę studentai kortelių bus negavę, prašomi rašyti šiuo adresu: Mrs. R. KLYBAS, 212 W. Gorham St., Madison, Wis.

Mandatų Komisiją sudaro: Br. Juodelis (pirm.), Z. Petkus ir I. Eidėnaitė. Komisijos adresas: 5601 So. Winchester Ave., Chicago, Ill. Rinkimai baigiami birželio 21 d.

LSS JAV ORGANIZACINĖ KOMISIJA

RAUDONOJI ŽVAIGZDĖ

52 autentiškos fotografijos, rodančios prieš 10 metų Lietuvoje bolševikų įvykdytus žiaurumus, su angliškais ir lietuviškais pasiūkinimais. 75 c. Dar galima keletą gauti I DIRVOJE

TREMTIS

Vienintelis lietuviškas laikraštis Vokietijoje. Eina nuo 1950 metų liepos mėnesio pradžios, kas savaitę. Leidžia ir redaguoja žurnalistas SIMAS MIGLINAS. Prenumeratos kaina Amerikoje ir Kanadoje — 50 centų vienam mėnesiui —

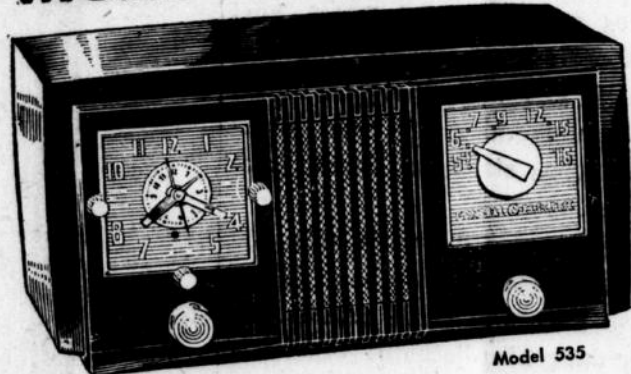
TREMTIES atstovai:

Visai Amerikai, išskyrus Chicagos miestą — St. Nasvytis, 4579 W. 157 St., Cleveland 11, Ohio

Chicagos miestui ir Kanadai — W. Stuogis, 1114 Florence Ave., Evanston, Ill.

REMDAMI TREMTI, REMIAME VOKIETIJOJE LIKUSIUS LIETUVIUS — BE UZJURIO LIETUVIŲ PARAMOS JIE LIKS BE LAIKRAŠČIO!

WORLD'S MOST USEFUL RADIO MORE POWERFUL THAN EVER!

Here's General Electric's newest and greatest Clock-Radio! An extra tube has been added to bring in those hard-to-get, distant stations. PLUS all this: wakes you to music, even

has your coffee ready, turns itself off after you go to sleep, tells time even in the dark... and it's a fine-tuned, ultra-smart radio. In rich cordovan plastic... only \$39.95

Wake-up-to-music GE CLOCK-RADIO

Wakes you to sweet music on time! If you doze off, it buzzes until you get up. A wonderful, fine-tuned G-E radio combined with the famous G-E electric clock. Ideal for bedroom, kitchen, living room or office. Mahogany or ivory plastic. Only

\$24.95

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park Ave.

EX 1-0911

NUOMONĖS

Kodėl nėra rezoliucijų

Esu kiek pasipiktinęs, kad Dirva taip ilgai marinuoja seimo rezoliucijas. Juk tai visa esen- cija, o ilgas delsimas mažina aktualumą.

J. B., Bloomington, Ind.

• Nieko negalime pasakyti prieš tą pasipiktinimą, tik turi- me pasakyti, kad jis nepama- tuotai nukreiptas prieš Dirvą. Jau du kartu telefonu yra kreip- tasi į valdybą, bet iš ten gautas atsakymas, kad ir valdyba ne- kantriai tebelaukia tų rezoli- cijų teksto iš seimo sekretoria- to.

RED.

O visdėlto...

Jūs pereiname numeryje labai gerai išaiškinote, kaip "vilkus" pasotinti ir "ožką" palikti svei- ką, tai yra, kaip patenkinti in- dividualaus šelpimo interesus ir išlaikyti centralizaciją po Balfo iškaba.

Visa tai yra labai puiku, bet gal jūs žinote — o jei nežinote, tai gal Balfas teiktųsi paaiškin- ti — per kiek laiko pinigai, siun- čiami per Balfą, pasiekia tuos, kuriems jie skirti. Ir per kiek laiko pasiekia adresatą per Bal- fą išsiųstos daiktinės gėrybės. Tai svarbus klausimas, nes dar romėnai sakydavę, kad dvigubai duoda tas, kas duoda greit. Žmo- nės kalba, kad pinigai, siunčiant

per Balfą, gal pasiekia pasky- rimo vietą po kokių trijų mėne- sių, o daiktai — po pusmečio. Jeigu teisybę kalba, tai visdėl- to...

J. K., Cleveland, Ohio

PAIEŠKOJIMAI

Jieškoma Kazė Norvilaitė, ki- lusi iš Radviliškio miesto, gy- venusi Šiaulėnų gatvėje. Dabar- tinė jos vyro pavardė nežinoma. Tėvas — Pranciškus Norvila. Jieško Stepanija Norvilaitė — Ravuckienė. Pranešti: 633 Glen- wood Ave., Ambridge, Pa.

Jieškomos Mary ir Anna Dam- bauskaitės, kilusios iš Ročių km., Slabados parapijos, (buv. Suvalkų gubernijos). Tėvas Juo- zas Dambauskas. Gyvena Ak- rone, Ohio. Pranešti: Olišauskui Juozui, 633 Glenwood Ave., Am- bridge, Pa.

Antanas Andriuskevičius, gyv. Sao Paulo, Brazilijoje jieško šių asmenų: Tėv. Juozą Kazakevi- čiaus, Anatolijaus Petro; Juozo ir dukters Birutės. Kilę nuo Ky- bartų. Išvykę iš Vokietijos 1950 metais iš SCHWABEISCH- GMEUNDE. Galimas dalykas, kad yra apsigyvenę Chicagoje. Atsilipti: A. Andriuskevičius, Caixa postal 371, Sao Paul, Bra- zil.

Waterburiečių gegužinė

Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos skyriaus pirmoji gegu- žinė įvykusi birž. 3 d. Linden Parke, Union City, Conn., gerai pavyko. Parkas buvo papuoštas lietuviškomis spalvomis. Buvo kultūros stalas, knygų, žurnalų, ir kitos lietuviškos spaudos. Lie- tuvių Care Relief Club turėjo gražiai papuoštą stalą, buvo lo- terijos ir t.t. Publikos atsilankė per 600 žmonių ir tikima liks šiek tiek pelno...

* *

Liepos 1 d. ten įvyks nepa- prasta gegužinė, kurią rengia Lietuvių Radijo Valandėlė "Li- thuanian Memories". Ši radijo valandėlė pradėjo veikti gegužės mėnesį 1936 metais ir tik su trumpa pertrauka paskutinio karo metu tęsiama kas šeštadie- nis nuo 6:30 iki 7:30 vak. iš WWCO stoties Waterbury.

Tiesia, ši radijo valandėlė ne- siskelbia spaudoje, kad ją ži- notų visas pasaulis, bet ji veikia gerų žmonių pagalba. Su viet- nių lietuvių verslininkų parama ji turi galimybes, kaip matote, jau 15 - ti metai skelsti lietu- višką kalbą, lietuviškas dainas oro bangomis. Ji visuomet pasi- ruošus patarnauti ir tarnauja visoms padorioms organizaci- joms, verslininkams ir panašiai. Žinoma, kaip kitos lietuvių pro- gramos taip ir čia, buvo susi- laukta priekaištų, esą čia skel- biama komunistiškų organizaci- jų parengimai ir t.t. Tie prie- kaištai atsirado nežinant vidu- jinių sąlygų, nežinant, kas nuo ko priklauso. Čia yra tokios są-

lygos, kad radijo programos tu- rinos dažnai turi skaitytis su stoties savininkų nustatyta tvarka bei reikalavimais ir už skelbimų turinį ne valandėlės vadovybė atsako.

Savaitinę visos valandos radi- jo programą paruošti užima daug laiko, (paruošti skelbimus, vertimus, muziką ir tt.). Be to, susidaro daug išlaidų, — štai kam ruošiamą gegužinę. Tiki- masi, kad lietuviai parems lie- tuvišką radijo valandėlę bent sa- vo atsilankymu į tą gegužinę.

Koresp.

Kauniškio dailininko paveikslas Los Angeles muziejuje

Šiuo metu (nuo birželio 2 iki liepos 22) Los Angeles miesto muziejuje (Exposition parke) vyksta 1951 m. taip vadinama "Contemporary paintin in the United States" metinė paroda, kurioje išstatyta virš 100 pačių geriausių Amerikos dailininkų darbų. Tarpe jų yra žinomo kau- niškio dailininko Arbiblato (jis dabar vadinasi ARBIT BLA- TAS) darbas "Luncheon still life". Šis paveikslas parodai pa- skolintas per Associated Ameri- can Artist Galerijos New Yorke. Autorių sąrašas pažymėta: AR- BIT BLATAS, born 1908 in Li- thuania.

Kaip žinoma, Blatas jau eilę metų gyvena New Yorke ir be- rods jau yra Amerikos pilietis.

NESISEKA SU PIRMININKAIS

Tėvynės Mylėtojų Draugijos Los Angeles skyriaus pirminin- kas V. Bakūnas iš tų pareigų pa- sitraukė. Sušauktas, naujam pirmininkui rinkti, susirinkimas neįstengė išsirinkti naujo pirmi- ninko ir nutęsė tą reikalą sekan- čiam susirinkimui, nenumatyti datai.

SAUNIOS LIETUVAITĖS VESTUVĖS

Los Angeles lietuvių koloni- jos žinomi visuomenininkai An- tanas ir Stella Batkai praėjusį šeštadienį iškėlė šaunias vestu- ves savo dukteriai Rūtai, kuri ištėkėjo už H. Maffit. Abu jau- nieji yra baigę Pietų Californi- jos universitetą ir turi geras tarnybas stambiose biznio įmo- nėse.

Vestuvėse dalyvavo apie 200 svečių, kurių tarpe buvo Lietu- vos garbės konsulas dr. Bielskis ir daug kitų lietuvių. Nelietuvių svečių tarpe matėsi daug ILG- WU unijos augštų pareigūnų — ponios Batkienės bendradarbių, nes ji užima atsakingas tos uni- jos valdyboje pareigas.

Naujas žodynas

V. Pėteraičio "Mažasis lietuviškai - angliškasis žodynas" Gabija, 340 Union Ave., Bro- oklyn 11, N. Y. Kaina \$2.00.

Geriausią vaikams dovana — vaikų mėnesinis žurnalas

EGUTE

Kaina: Amerikoje \$3.00; kitur — \$3.50
Pinigus ir užsakymus siųskite:
EGUTE, P. O. Box 22,
Montello Station, Brockton 68, Mass.

Šv. Petro Bazilikos aikštėje Romoje Popiežius Pijus XII meldžiasi apie 200,000 minios priešakyje popiežiaus Pijaus X beatifikacijos iškilimėse. Pijus X yra iš viso aštuntas popiežius pripažįstamas šventuoju per visą beveik 2,000 metų Katalikų Bažnyčios gy- vavimo laiką. Paskutinis toks įvykis yra buvęs tik prieš 279 metus.

Čiurlioniečių sezono pabaigtuvės

Pereitą sekmadienį Čiurlionie- čiai oficialiai pabaigė sezoną. 11:30 val. lietuvių salėje buvo iškilmingas aktas su sezono kon- certų ir kitų pasirodymų ap- žvalga, naujų ansamblio narių priėmimo paskelbimu, ypatingai darbščių narių pagerbimu, gar- bės nariams diplomų įteikimu (diplomai įteikti prof. J. Žilevi- čiu, proviz. S. Nasvyčiui, kun. F. Gureckas negalėjo atvykti) ir prof. J. Žilevičiaus paskaita. Be to, buvo gražiai parengta an- samblio žymesniųjų suvenyrų paroda.

Akto metu buvo pažymėta, kad kiekvienas ansamblietis iš savo vadinamo laisvojo laiko vien koncertų pasirengimams

turi aukoti apie 10 valandų kas savaitę, neskaitant pačių kon- certų ir kelionių laiko, bei su tuo surištų išlaidų. Atmetus atostogas, kiekvienas ansamb- lietis per sezoną ansamblio rei- kalams aukoja apie 400 "antva- landžių".

Vakare Country Club patal- pose, Lietuvos pajūrį primenan- čioje aplinkoje įvyko ansamblie- čių ir ansamblio bičiulių pobū- vis. Jo metu, tarp kita ko, an- samblio dalyviams laimėjimo būdu buvo paskirstyta Dirvos ir Draugo atsiųstų dovanų — knygų, be to, buvo ir trejetas daiktinių dovanėlių: J. Samo dvi puošnias dovanėles laimėjo an- samblietis M. Blažytė ir ansamb-

lio vald. pirmininkas J. Stempu- žis, o Šuopio dovanotą elektrinį laikrodį žadintuvą laimėjo sve- čias iš Chicagos dail. K. Var- nelis, kuris čia yra atvykęs ga- minti vitražų naujam lietuvių bažnyčiai.

Ansamblis šiuo metu oficia- liai pradeda "atostogas", bet faktiškai tebedirba. Vyrų cho- ras rengiasi sekmadienį kated- roje įvykstančioms pamaldoms, kiti netrukus pradės rengtis atėinančio sezono programai.

DIRVĄ UŽSISAKYTI

galima ir šiandien, nėra reikalo laukti nei metų, nei mėnesio pabaigos!

Laikas gyventi grynam ore
Laikas nusikratyti sukslininkų!

Būkit MODERNŪS — vartokit GASĄ
Išitaisykit GASINĮ ŠIUKŠLIŲ DEGINTOJĄ

Džiaukitės savo kiemo malonumais šią vasarą — ir visada — be bjauraus šiukšlininkų vaizdo ir kvapo. Nusikratykite jais iš viso! Išitaisykit GASINĮ ŠIUKŠLIŲ DEGINTOJĄ savo namuose!

Sutaupykite savo keliones į šiukšlininkus lietingomis die- nomis. Tiesiog meskite šiukšles į degintoją. Ir viskas. Jos tuoj sudegs. Jūs galite naudoti pelenus, kaip trąšą jūsų pievutei ar gėlynui.

Ir jeigu jūsų biudžetas yra ribotas, tai jūs ypatingai įver- tinsite gasinio šiukšlių degintojo ekonomiškumą. Jo išlaidos to- kios mažos, kad vargiai jas tepastebėsite.

Apsižiūrėkit pirkdami gasinį šiukšlių

degintoją, kad jis atitiktų American Gas

Association saugumo reikalavimus. Žiūrė-

kit, kad ant degintuvo būtų AGA patikri-

nimo antspaudas.

Moderniam gyvenimui — gasi- nis šiukšlių degintojas! Papra- šykite savo gasinių įrengimų krautuvę parodyti, kaip jis vei- kia, kaip jį galima įrengti jūsų namuose. Pasižiūrėkit dar šiandien!

The EAST OHIO GAS Company

Tik 299.99 FOR THIS VALUE-PACKED
1951 CROSLY
SHELVADOR

Model SMC-9

HERE'S 1951'S
OUTSTANDING
REFRIGERATOR BUY!

Only
CROSLY
gives you the
SHELVADOR
Designed from the Woman's Angle

Freezer compartment holds up to 50 pounds of frozen foods.
• Frozen storage drawer keeps two ice trays and frozen foods handy.
• Sealed plastic crispers keep greens dewy-fresh.
• Lift-out shelves allow wide flexibility in food arrangement.
• Crosley Electrosaver Unit is backed by a five-year war- ranty.
• See this great new Shelvador Refrigerator TODAY!

THE PACE-SETTING DESIGNS ARE COMING FROM CROSLY!

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park Ave

EX 1-0911

IŠSIMOKĖJIMAS IKI 65 SAVAIČIŲ!

Clevelande ir APYLINKĖSE

DEMESIO, TREMTINIAI!

Birželio įvykių minėjimo programa Clevelande vykdoma plačiausiu mastu. Joje dalyvauja vieningai visi lietuviai. Veikiama kartu su latviais ir estais. Programa skelbiama atskirai.

Tremtiniai, giliausiai atjaučią šio liūdnio minėjimo prasmę, turi visi aktingai įsijungti į programos vykdymo darbą. Visų pareiga dalyvauti pamaldose šv. Jono Katedroje, bendrame pabaltiečių antikomunistiniame mitinge ir aplankyti Genocido parodą.

Yra atspausdinta didelis kiekis informacinių pranešimų anglų kalba amerikiečių visuomenei. Jie turi būti koplaučiai paskleisti. Tremtiniai turi juos išplatinti darbovietėse ir kitose masinio žmonių susiteikimo vietose. Ir mūsų jaunimas kviečiamas talkon.

Lapelių ir smulkesnių informacijų gaunama Dirvos redakcijoje ir Tremtinių Draugijos valdybos būstinėje (pirmininko P. Stravinsko bute), 7015 Whitney Ave. (tel. EN 1-5864).

Clev. Liet. Tr. Dr. Valdyba

2 ŠEIMŲ NAMAS

vieno augšto, butai greta vienas kito, 2 garažai, 776 E. 91 St. prieinama kaina.

P. J. KERSIS. Tel. MA 1-1773

IŠTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba raudonai tampa sunaikinti arba sugadinti ugnies, kreipkitės į P. J. KERSIS, dėl apkalnavimo, ko visada reikalauja apdraudos kompanijos pirm, negu išmoka už nuostolius.

P. J. KERSIS
609-12 Society for Saving Bld.
Telef.: MAin 1-1773.
Rezidencija: PENINSULA 2521

Mūsų specialybė virtuvių, vonių, arkų ir spalvotų langų PERTAISYMAS

Taip pat popieriuojame arba dažome kambarius

K. ŠTAUPAS

16908 Endora Rd. KE 1-8794

MOKSLO METŲ PABAIGA

Šeštadienį lietuvių mokykla ir šv. Jurgio mokyklos lietuvių kalbos mokiniai, vadovaujami vedėjo St. Barzduko, birželio 8 d. turėjo mokslo metų pabaigtuves. Pabaigtuvėse mokiniai pasirodė su gyvaisiais paveikslais, deklamacijomis, vaikų choru (vadovė mok. Radzevičiūtė) ir pažadais geru mokslu ir geru elgesiu garsinti lietuvių vardą.

Pabaigtuvėse buvo paskelbti ir konkursinio rašinio "Kodėl aš kalbu ir meldžiuos lietuviškai" daviniai. Aukštesniųjų klasių grupėje pirmą premiją laimėjo Arvydas Barzdukas, o antrą premiją Rita Malinauskaitė. Žemesniųjų klasių grupėje pirmą premiją laimėjo Romanas Kasperavičius, o antrą premiją laimėjo Roma Staniškytė.

Mokslo metų užbaigtuvėse kalbėjo pats lietuviškosios mokyklos vedėjas St. Barzdukas, pažymėdamas, kad, lyginant dabartines sąlygas su Nepriklausomos Lietuvos mokykla, yra tai tolimas anų laikų aidas. Bet ir tokiose sąlygose reikia lietuvių vaikų nenuotildinti nuo Lietuvos.

Tėvų komiteto pirmininkas P. Stravinskas padėkojo mokytojams už didelį pasišventimą dirbant be atlyginimo ir kvietė lietuvių pareigą visiems tesėti. Po to moksleiviai buvo pavaisinti tėvų komiteto surenktais vaisėmis.

Tenka tik apgailestauti, kad į šias nepaprastas gražias ir nemažiau svarbias iškilmes susirinko nepergausieniai mokslus leidžiančių vaikų tėvai.

BAIGE GIMNAZIJA

Holy Name aukštesniąją mokyklą baigė aštuoni lietuviai: N. Balčiūnaitė, D. Balčiūnas, M. Eimontas, A. Liutkevičiūtė, L. Lakačauskaitė, G. Klimaitė, V. Peteris ir D. Staniskis.

SLA 14 IR 136 KUOPŲ GEGUŽINĖ

Liepos 8 dieną SLA 14 ir 136 kuopos rengia bendrą gegužinę prie Minor Rd., Marchers Farm, ten pat, kur pereiną vasarą buvo Lietuvių Klubo išvyka.

PARDUODAMA MAISTO KRAUTUVĖ

Prekės ir įrengimai. Parduodama skubiai, kaina visai nebrangi, gera vieta. 6920 Superior Ave.

ATSPAUSTA KNYGELĖ APIE GENOCIDĄ LIETUVOJE

Nuo šeštadienio, birželio 16 dienos, Dirvoje ir pas P. Mulio-ly galima gauti tik dabar atspausdintą knygėlę apie Genocidą Lietuvoje. Knygelė 32 psl., daug iliustracijų. Ji tinka dovanoti angliškai kalbantiems. Knygelės kaina 25 centai.

Mes duodam ir iškeičiam Eagle Stamps

The MAY CO'S BASEMENT

Išpardavimas!

Specialus pirkinys!

7.95 iki 8.95

Fabriko atrankos

„Style Arch“

BATUKAI

3.99

Mes gavome visus tuos garsius, visame krašte skelbiamus Style Arch batukus iš fabriko šiam specialiam nepaprastam pirmadienio išpardavimui! Tik įsivaizduokite, kad sutuopote \$4 iki \$5 nuo poros! Ir neužmirškite, kad Style Arch batukai yra fasono junginys su Pillo Tred sukrėtimų atspariais padais. Ydos yra menkutės ir visai neturi reikšmės nešiojimo kokybei.

- Rudi
- Juodi
- Melini
- Raudoni
- Zali
- Raištiniai
- Oksfordai
- Diržiniai
- Uždari
- DYDŽIAI 4 IKI 10
- Plotis AA iki E
- Ne kiekvieno stiliaus visi dydžiai ar plotiai.

Easement Shoe Department

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park

EX 1-0911

Visokių rūšių baldai ir elektriniai bei kitoki reikmenys virtuvei ir kiekvienam Jūsų buto kambariui

ZEMOS KAINOS — MALONUS PATARNAVIMAS

Patogi vieta apsipirkti lietuviams naujakuriams lietuviškoje krautuvėje

RKO Keith's 105th

Birželio 3 - 9 d.

"They Got Me Covered"

"Up in Arms"

JONAS G. POLTER

Lietuvis

Namų Maliavotojas

Popieriuotojas

Apkainavimas ar patarimas reikale jūsų namo pagražinimo suteikiama nemokamai.

495 East 123rd St.
Telef.: POTomac 1-6899

Jūsų pinigines draugas yra MONCRIEF

šildymo ir oro atvėsimo sistema

THE HENRY FURNACE CO., Medina, Ohio

BEFORE

YOU BORROW
TO BUY A HOME

GET OUR
LOW RATES AND
HELPFUL TERMS

NEPRALEISK PROGOS!

Dabar yra toks laikas — darbai eina gerai. — Bet gal ne visada taip bus?

Taupyk centus ir dolerius, kad reikalui atėjus neturėtum rūpesčio. Jei turėsi santaupų, neturėsi rūpesčių.

Lietuvių Banke santaupos yra apsaugotos JAV valdžios per Federal Insurance Corporation, kiekvieną atskira taupymo sąskaita iki

\$ 10.000

Čia ir šeštadieniais (subatomis) atidaryta iki 1 val. p. p.

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.

6712 Superior Ave. HE 1-2498
Cleveland, Ohio

P J KERSIS

609-12 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio

OFISO TELEF.: MAin 1-1773. REZIDENCIJA: PENINSULA 2521

Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiesčiuose, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarnavimą įvairiuose apdraudos-insurance reikaluose.

Sutaisau paskolas pirmo morgečio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

Pilnai padengta apdrauda

UTah 1-4515

WM. DEBBS PAINTING CO.

WM. DEBESIS

Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko
7526 Star Avenue Cleveland 3, Ohio

I J. SAMAS JEWELER

Persikėlė į naują didesnę ir gražesnę krautuvę

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre

Dabar jau turime didesnį rinkinį Deimantų, Ziedų, Laikrodėlių ir visokių graždaikčių, už nupigintą kainą.

Wilkelis Funeral Home

Valdžios pripažinta laidotuvių direktorė
Aldona Wilkeli - Wirby

Pilnas laidotuvių patarnavimas

—HAMMOND VARGONAI PER SERMENIS—

6202 SUPERIOR AVE.

HEnderson 1-9292

JAKUBS & SON FUNERAL HOME

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai

25 metai simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue

ENDicott 1-1763

JONINĖS BIRŽELIO 24!

Green Road, 5-ta autobuso stotis nuo Euclid

PROGRAMOJE:

1. Visų dalyvaujančių Jonų (ir Janinų!) specialus pagerbimas.
2. Paparčio žiedo įiešojimas.
3. Bendrai dainuojamos tautinės dainos ir šokami tautiniai šokiai.
4. Linksmasis sportas.
5. Joninių laužas.

JONINIŲ PRADŽIA — 2:00 val. p. p. Pabaiga — 10:00 val. vak. Šokių muzika nuo 5 val. po pietų. Įėjimas — 50c. Jaunimas iki 15 metų įleidžiamas nemokamai. Visiems gausus bufetas. JONINĖS BUS FOTOGRAFUOJAMOS. Vėliau nuotraukos bus įdėtos DIRVOJE.

Redakcijos ir administracijos adresas — DIRVA, 6820 Superior Avenue, Cleveland 3, Ohio. — Telefonas: ENdicott 1-4486.
Redaktorius Vincas RASTENIS (buto telefonas: UTah 1-6747) Redaktorius Balys GAIDZIUNAS (buto telefonas: GARfield 1-7406).

SIAUBO NAKTYS

Myk. Venclauskas

Baisi baisi
Juoda ranka
Pabaltijy pakibo
Ties miestais,
Ties sodybom,
Ir pikto rykštė plak ir plak —
Pražūk, prasmek, pražūk, prasmek!

Ir tėvą, sūnų ir vaikelių
Iš patalo siaubingai kelia,
Iš kiemo gimtojo vergais išvaro
Išvaro durtuvais nuogais.

Sodybon jau maskolių veda —
Čia šiltą gūžtą susirado.
O tu, lietuvi, — kalinys,
I Sibirą tau traukinys —
Tak tak, tak tak,
Tak tak, tak tak,
Nuo skurdo, troškulio ir bado
Pražūk, prasmek, pražūk, prasmek.

Senutė vieniša prie vartų
Sukniumba ašarų klane —
Sūnaus, dukters nebėr jau, ne.
Iš tolo paskutinį kartą
Žegnoja drebančia ranka.
"Už ką, Viešpatie, už ką?"

Sustingsta sopulų širdis,
kai girdi ji: tak tak, tak tak,
I tolį dunda traukinys —
Iš ten jau niekad nebegrįš!
Viena jų verks, viena jų lauks,
Ir šuo palangėj gailiai staugs.
Kol ilgesy skaudžiam sena
Užges palūžusi viena.

Ir taip, kai gūžiasi naktis,
Ir švilpia vėjas nejaukus,
Kaip siaubas dunda per laukus
Tautų lygybės traukinys
Ten už Uralo, už kalnų,
Kur kaulai sudreba vergų,
Po žemėm, kai į kapinyną
Naujas auksas atidangina. —
Tak tak, tak tak — pražūk, prasmek,
Tak tak, tak tak — pražūk, prasmek.

Ir alpsta motinos, našlaičiai verkia
Užkaltam traukinį
Naktį.
Kur laisvės keturios? — akis užmerkė
Ir bailiai tyli ten
Ir čia.
Pasaulio sąžinė kurčia.
Kaip prekę neberekalingą
Čia laisvę išveža gėdingai:
Tak tak, tak tak — pražūk, prasmek,
Tak tak, tak tak — pražūk, prasmek.

Vidurnaktį ant žirgo juodo
Čia Muravjovas pasirodo
Ir vėtroj džiūgauja:
— Cha, cha,
Tą sėklą sėjau — ji gyva
Ir neša šimteriopą pjūtį!
Ant kalno, milžinu atkūtes,
Sulaiko žirgą mėnesienoj
Ir klausosi džiugus pats vienas,
Kaip rieda, dunda traukiniai.
Ir girdi baisų pasmerkimą
Gyvieji žmonės — tremtiniai:
Tak tak, tak tak — pražūk, prasmek,
Tak tak, tak tak — pražūk, prasmek.

Klaikiam dundėjime pabunda
Piktų mongolų nužudyti.
Kraujuotus veidus pakelia į dangų,
Vaiduokliškos jų akys švyti,
Jų šauksmas skrenda į erdves:
— Pasauli, šaukiame tave!
— Išgirs, išgirsi mus kančias!
Bet miršta šauksmas jų beribėj,
Tik siaubą sėdamas aplinkui.
Pro šalį traukinys nutrunka:
Tak tak, tak tak — pražūk, prasmek,
Tak tak, tak tak — pražūk, prasmek.

Ir dreba tėviškės berželiai
Ir mėnuo slepiasi išbalęs,
Kai kūdikį troškim vagonė
Iš rankų motinos išplėšia
Be žado,
Sviedžia ant dirvono
Žmogus žvėris, žmogus šėtonas. —
Tak tak, tak tak — pražūk, prasmek,
Tak tak, tak tak — pražūk, prasmek.

Ant kryžiaus angelas skardinis
Atgyja pakely, pas griovį.
Jis meta trimatį varinį, —
Nakties tamsoj ant lauko stovi.
Ant rankų pakelja vaikėlį.
— O, Viešpatie, išgirsi kančias!
Žmogus suniekintas, bedalis,
Ir siautėja šėtonas čia.
Kada, kada ateis diena? —
Jau taurė skausmo sklidina!

Jo ašaros suvilgo žemę,
Jis vėl ant kryžiaus atsistoja,
Sustingsta vėl ir trimituoja.
Ir trimituoja nuolatos
Širdims pasaulio ir tautos.

Pro šalį dunda, šnypščia, stena
Juodi plieniniai traukiniai.
Ir skaito baisų pasmerkimą
Gyvieji žmonės — tremtiniai.
Sodybos gūžiasi prie kelio,
Ir dreba Lietuvos žemėlė
Nuo pikto smūgių: tak, tak, tak,
Pražūk, prasmek,
Pražūk, prasmek!

Birželio minėjimas New Yorke

Liūdnųjų birželio įvykių minėjimas New Yorke įvyks šeštadienį, birželio 16 d. Carnegie Hall, 57 St. ir 7 Ave. Pradžią lygiai 8:00 val. vak.

Kalbės senatorius Herbert H. Lehman, iš New Yorko (demokratas, buv. New Yorko gubernatorius, labai artimas dabartinės vyriausybės viršūnėms), senatorius Owen Brewster, iš Maino, Senato užs. kom. narys, DP kom. narys Edward M. O'Connor, Liet. gen. kons. J. Budrys (Liet. gen. ministerio vardu), Latvijos Chargé d'Affaires J. Feldmanis, Estijos pasiuntinys Valdytojas J. Kaivas. Koncertinėje dalyje dalyvaus P. Stoškiūtė iš Metropolitano operos, latvių čelistas I. Narunas, estų smuiklininkė C. Berendsen, lietuvių, latvių ir estų chorai.

Pažymėtina, kad senatorius Lehman' buvo pirmas Gubernatorius, kuris 1941 m. paskelbė proklamaciją, atžymint 1941 m. birželio 15 d. kaip "Baltijos Valstybių Dieną". Anuomet, jungtinis parengimas buvo paruoštas Town Hall salėje, Baltijos Amerikoi Draugijos vardu.

Senatorius Brewster yra vieną kartą kalbėjęs lietuviams — būtent Seime New Yorke 1948 m. Abu du Senatoriai kasmet, per pastaruosius kelis metus, atsiunčia specialius pareiškimus Vasario 16 proga per LAIC ir paskelbia Congressional Record lapuose.

Žvilgsnis pro geležinę uždangą

Vytautas Braziulis

Jau eina vienuoliktą metą, kaip Lietuvoje prasidėjo raudonasis teroras ir prasidėjo planingas Lietuvių Tautos naikinimas. To baisaus naikinimo darbo pirmas didysis žingsnis įvyko lygiai prieš 10 metų, 1941 m. birželio 14-15 d. Trėmimus galima laikyti Lietuvių Tautos Genocido pradžia.

Tuos įvykius nūdien ruošiasi paminėti viso pasaulio laisvieji lietuviai. Ypač plačiu mastu tuos įvykius numatoma paminėti šiaurinės Amerikos žemyne, kur yra susitelkę daugiausia mūsų tautiečių. O čia rengiamuose minėjimuose pirmiausia turime įsivaizduoti šį kartą ketina paveržti Clevelando lietuviai. Taip susiklojo aplinkybės, kad lietuvių masinio trėmimo dešimtmėsio dieną Clevelande atidaroma Lietuvių Tautos Genocido Paroda, kuria siekama parodyti ne tiek saviems, kiek šio krašto gyventojams, kas, būtent, atsitiko su lietuvių tauta, kai ją klasėta ir smurtu pavergė komunistinės gaujos.

Lietuvių Tautos Genocido Parodos atidarymo proga Jūsų bendradarbis aplankė šio svarbaus įvykio "kaltininką" — parodos iniciatorių ir vadovą Joną Rimašauską. Jis maloniai sutiko suteikti žinių apie parodos tikslą, apimtį ir tolimesnius uždavinius.

— Kaip atrodo Lietuvių Tautos Genocido Paroda ir kokia jos paskirtis? — buvo pirmas jam patiektas klausimas.

— Ruošdami šią parodą, jos organizatoriai turėjo aiškų siekį: suteikti vienon vieton kuo daugiau autentiškų dokumentų, bylojančių apie vykdomąjį nusikaltimą lietuvių tautos naikinimo darbą ir tuos dokumentus vaizdingu būdu parodyti kitiems. Tuos nusikaltimo darbo įrodymus mes siekiame parodyti ne sau, — mes tuos nusikaltimus matėme savo akimis ir daugelis patyrėme ant savo kailio — bet sensnės kartos mūsų tautiečiams bei šio krašto visuomenei, kurie panašių dalykų savo akimis nėra matę. Parodoje išstatomi lietuvių tautos naikinimo dokumentacija bus ryškūs pavyzdys, kas atsitiko su tautomis, esančiomis nūdien raudonojoje vergijoje ir įspėjimas šiaurės Amerikos bei viso laisvojo pasaulio tautoms apie ta pavojų, kuris grėsia joms, jeigu per savo neapdairumą ir naivumą pateks į komunistinio vergijos. Lietuvių Tautos Genocido Paroda — tai žvilgsnis pro geležinę uždangą į regyklą, kurią suruošia komunistai savo pavergtoms tautomis.

— Kada Tamstai kilo mintis tokią parodą organizuoti ir kaip vyko dokumentų rinkimas, kas buvo Tamstos bendradarbiai?

— Mintis tokia paroda ruošti iškilo prieš šešerius metus, kai aš, išvengęs Stuthofio koncentracijos stovyklos krematorijaus krosnies, laimingai pasiveržęs pro geležinę uždangą pasiekiau Vakarų Vokietiją. Ten, gyvenamas tremtinių stovyklose, pradėjau rinkti dokumentus, liečiančius komunistų siautėjimą Lietuvoje. Mano bendradarbių buvo per 800 asmenų, kurių dauguma buvo kalėjė komunistų

ar nacių kalėjimuose bei koncentracijos stovyklose. Dokumentų rinkimo reikalu buvo išsiuntinėta dešimtys tūkstančių anketų, paklausimų ir laiškų.

Konkretus parodos organizavimo darbas prasidėjo man atvykus į JAV ir apsigyvenus Clevelande. Parodos eksponatų ruošimas pareikalavo daugiau kaip metų laiko. Technikinę parodos paruošiamąjį darbą įvykdė 12 bendradarbių. Parodos ruošia nusišęs nė dėl dokumentų stokos, bet dėl lėšų trūkumo. Mažai kas žino, kad parodos dokumentų rinkimas bei kiti su šiuo reikalu susiję dalykai buvo apmokami iš mano kuklaus uždarbio. Tik pradėjus eksponatų apipavaldinimą, su pinigine parama į pagalbą atėjo Clevelando Lietuvių bendruomenė per savas organizacijas. Paskutiniui laikui šį reikalą pasižadėjo moraliai ir materialiai paremti Amerikos Lietuvių Tarybos Vyk. Komitetas. Propagandinė medžiaga brošiūromis bei kitokiais leidiniais apie vykdomąjį Lietuvoje genocidą — gausiai parėmė Viliakas ir Lietuvos Pasiuntinys Washingtonė.

— Įdomu būtų sužinoti, kokia bus Lietuvių Tautos Genocido Parodos apimtis, t. y. kiek išstatoma eksponatų bendrai ir kaip tie eksponatai sutvarkyti?

— Pilna parodos ekspozitūra susidarė iš 220 eksponatų skydu. Ruošiant šios rūšies pirmąsias parodas Brocktone ir Waterburyje, dėl mažų patalpų ten visų eksponatų nebuvo galima išstatyti. Ir Clevelande, dėl to pačių priežasčių, išstatoma tik 120 skydų. Visi rašytieji eksponatai turi vertimus į anglų kalbą ir vertimai išstatyti šalia originalų. Parodos pagrindą sudaro autentiškų dokumentų rinkinys nuo 1939 metų rugsens įvykių iki šių dienų. Preludą į komunistinio nusikaltimo darbo dokumentaciją yra sutartis tarp Raudonosios Maskvos ir Rudojo Berlyno — susitarimas tarp Stalino ir Hitlerio — pagal kurį Lietuva pateko į komunistinės Rusijos įtakos sritį. Toliau — Sovietų Rusijos pasirodymas okupuoti Lietuvą, okupacijos vykdymas — su ramių gyventojų areštais, masiniais trėmimais, žudynėmis bei kitokie dokumentai, baigiant Lietuvos partizanų rezistencinių kovų parodomąją medžiagą. Turininga parodos medžiaga suskirstyta į šiuos skyrius:

I. Lietuvos ekonominis bei kultūrinis gyvenimas iki okupacijos; II. Pirmoji komunistų — rusų okupacija su jos visais padariniais; III. Vokiečių — nacių okupacija ir IV. Antroji komunistų rusų okupacija iki šių dienų. Pagal galimybę, esant daugiau vietos, paroda gali būti papildyta dar dviem skyriais, būtent: A) Lietuvos Respublikos diplomatinės kovos dokumentacija ir komunistų vykdomo genocido Korėjoje (Jungtinių Tautų karių bei civilinių gyventojų barbariškų žudynių) foto nuotraukomis.

— Ar šį parodą numatoma nukelti ir į kitus JAV miestus? — Savaiame suprantama. Juk

ruošiant parodą buvo idėja tiek daug triūso ir lėšų ne tam, kad ją parodžius vienam mieste, vertingi eksponatai būtų numesti į kampą sutrūnėti, bet tam, kad juos pamatytų galimai daugiau žmonių, ir ne tik JAV, bet ir laisvuose Europos kraštuose. Po Clevelando parodą kelsim į kitus miestus, bet kur ir kada, pasilieka sau teise skelbti Lietuvių Tautos Genocido Parodai ruošti vietos komitetai. Tuo tarpu turima pakvietimų iš dešimties JAV vietų. Dabar tariamasi dėl galimybių bei sąlygų.

— Kaip šią parodą vertina JAV visuomenė ir spauda?

— Ten, kur ji buvo parodyta, susilaukė didelio šio krašto visuomenės dėmesio bei pritarimo. Su panašiu susidomėjimu parodą vertina ir JAV spauda. Kaip ypatingą palankumą Lietuvių Tautos Genocido Parodai laikau reikalingu pažymėti, Yales universiteto profesorius Raphael Lemkino asmeniškai apsilankymą į parodą Waterburyje. Šis žymus mokslininkas ir Genocido Konvencijos autorius bei Nuernbergo Tarptautinio Karo Tribunolo JAV patarėjas, rodė nepaprastai didelį susidomėjimą išstatytais dokumentais, o man, kaip šios parodos vadovui, asmeniškos pažinties metu patikino savo moralinę paramą ruošiant parodą žymiausiame JAV pramonės bei politikos centruose.

Turkijoje gausūs žibalo šaltiniai

Artimieji rytai — Iranas, Irakas dėl esamų gausių žibalo šaltinių. Iš tų šaltinių gausiai teka benzinas ir kiti panašūs produktai tiek į Angliją, tiek į jų valdomas ar kitus pasaulio kraštus.

Metai po metų vis garsiau kalbama ir apie Turkijoje esamus šio brangaus žemės turto šaltinius, nė kiek ne mažesnius, kaip Irane. ar Irake.

Tie šaltiniai surasti, pradėta net gamyba, tik dėl kapitalo ir specialistų stokos ji vis dar neįsėina iš bandymų stadijos.

Turkijoje jau buvo suplanuota, kad šiais metais galės kasdien gauti po 1,000 tonų perdirbto skysto kuro. Deja, planas neįvykdytas, bet jam įvykdyti ruošiamasi visu spartumu.

Šiuo metu Turkija iš rafinerijos įmonių tegali išleisti per dieną vos 70 tonų paruošto skysto kuro. Tikimasi, kad iki šių metų pabaigos tas kiekis pašoks bent 10 kartų.

Turkija dėl savo geopolitinės

— Tamstos, suorganizuotoji Lietuvių Tautos Genocido Paroda labai daug pasitarnaus Lietuvos tragedijos iškėlimui iš "tylos samoklos" ir dienos žviesai. Šitas svarbus propagandinis darbas jau priklauso ne tik Tamstai bei Tamstos artimesiems bendradarbiams, bet ir visiems lietuviams. Ko Tamsta pageidautum iš savo tautiečių, t. y., kaip jie turėtų prisidėti prie šio svarbaus darbo vykdymo?

— Reiktų pageidauti to paties, ką savo laikui mums pareiškė min. Balutis: — "Visur ir visada pasilikti Lietuvos ir lietuviškųjų reikalų ambasadoriais". — Tokiais "ambasadoriais" turėtumėm būti visi ir Lietuvių. Tautos Genocido Parodos reikale. Pirmą — visokeriopai šią parodą paremti darbu bei lėšomis, antra — visi tautiečiai, ypač naujai atvykusieji, turėtų pasiimti apaštalavimo darbą tarp svetimačių — fabrikuose, ūkiuose, biuruose bei gatvėse platinti parodos informacinę medžiagą. Šią reikalą paremti visomis jėgomis bei priemonėmis mus įpareigoja nukankinti ir nūdien kankinami mūsų broliai ir sesės Sibiro kankinių stovyklose. Remdami Lietuvių Tautos Genocido Parodą, tuo pačiu mes paremsime ryšium su šia paroda ruošiamą platesnę propagandinę apkėją, kurios pagrindinis šūkis bus: "STOP GENOCIDE!"

DIRVA, Lithuanian Weekly, published by Ohio Lithuanian Publishing Company, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Phone: ENdicott 1-4486. Issued in Cleveland every Thursday. Editor Vincas RASTENIS. Assistant Editor Balys GAIDZIUNAS. Entered at Second-Class matter December 6th, 1915, at the Cleveland Postoffice under the act of March 3, 1879. Subscription per year in advance: in the United States — \$4.00, in Canada — \$4.50 (5.00 Canadian dollars), elsewhere — \$5.50. DIRVA išina mėnesiškai ketvirtadienį Clevelande. Leidžia Ohio Lietuvių Leidybos B. vė. Prenumeratos kaina metams, mokant iš anksto: Jungtinėse Amerikos Valstybėse — \$4.00, Kanadoje — \$4.50, (5.00 kanadiškieji doleriai), kitur — \$5.50. Galima mokėti ir dalimis, pradedant bet kuriuo metų laiku.